

KULTURMILJÖER OCH KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA BYGGNADER I JÄRVSÖ

Översiktlig bebyggelseinventering som underlag till ny fördjupad översiktsplan

Järvsö socken
Ljusdals kommun
Hälsingland
2013

Daniel Olsson

KULTURMILJÖER OCH KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA BYGGNADER I JÄRVSÖ

Översiktlig bebyggelseinventering som underlag till ny fördjupad översiktsplan

Järvsö socken
Ljusdals kommun
Hälsingland
2013

Rapport 2015:07
Daniel Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2015

Omslagsbild: Järvsö tätort med delar av det aktuella inventeringsområdet sett från Öjeberget. Foto: Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg, 2013-06-11.

Samtliga foton i denna rapport tagna av Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

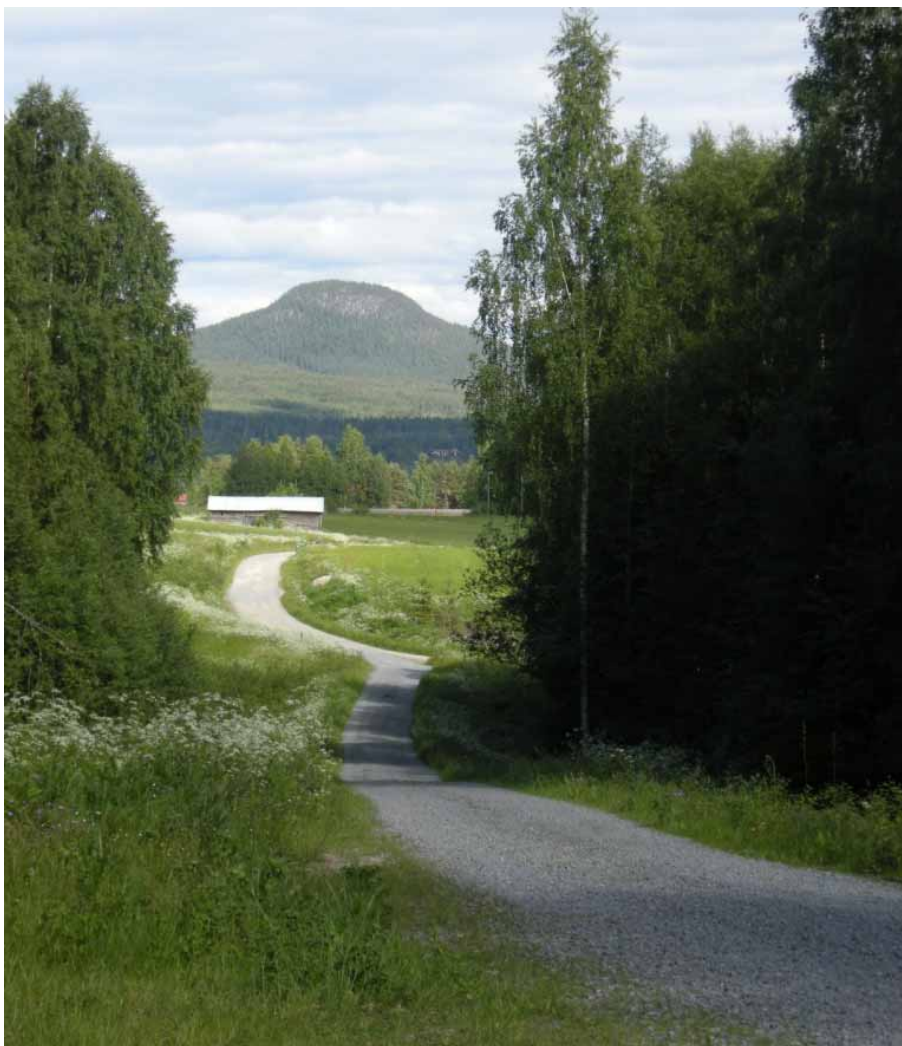
ISSN 0281-3181. För uppdraget tillhandahölls övrigt kartmaterial från Lantmäteriet genom kommunens Geodatasamverkan.

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	7
Målsättning och metod.....	7
Arbetets upplägg.....	7
Avgränsningar	8
Inventeringsområdet	9
Litteratur om Järvsö	9
Tidigare byggnadsinventeringar	10
Järvsöbygden från 1970 till idag.....	11
Administration och skolor	11
Affärer och service	11
Bostäder och byggande	11
Turismen och bygdens stora besöksmål	12
Skyddade byggnader.....	13
Statligt skydd.....	13
Kommunalt skydd	13
Framtida skydd.....	14
Råd vid framtida förändringar och underhåll.....	15
Kommunens ansvar	15
Fastighetsägarens ansvar	15
Traditionella material och metoder	16
Antikvarisk rådgivning.....	17
Byar inom inventeringsområdet.....	18
Skriksvik.....	19
Skästra	19
Norrvåga.....	20
Sörvåga.....	21
Storsved.....	22
Kyrkbyn.....	23
Kyrkön.....	24
Stene	25
Öje	26
Kramsta	27
Ulvsta	28
Älvsätra	29
Bondarv	29
Hamre	30
Tå.....	30
Nybo och Löräng.....	31
Myra	32
Utpekade kulturmiljöområden	33
A Skästra-Sörvåga	33
B Åsgård	34

C	Kyrkön	35
D	Stene.....	36
E	Löräng/Myra-Lillälven samt Kyrkbys östra del	37
F	Sekelskifteshusen intill Stenevägen	38
G	Affärsområdet längs Turistvägen	39
H	1950-talsområdet vid Nybo skola	40
I	1970-talsvillorna i Öje.....	41
	Kommentarer till urvalet av särskilda områden	42
	Utpekade fastigheter och byggnader.....	42
	Inventeringsresultat – byggnadskategorier	44
	Stora gårdar	44
	Mindre gårdar och torp.....	46
	Affärs- och bostadshus på landsbygden	46
	Affärs- och bostadshus i Järvsö centrum.....	47
	Hotell, pensionat och kaféer	47
	Skolbyggnader.....	48
	Religiösa möteslokaler	48
	Samhällsinstitutioner	49
	Industri- och hantverksbyggnader	49
	Järnvägsbyggnader	50
	Gemensamhetsägda byggnader	50
	Villor	51
	Sommarhus.....	52
	Övriga byggnader	53
	Källförteckning	54
	I Läns museets arkiv förvaras	55
	Administrativa uppgifter.....	55
	Bilaga. Kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader och miljöer	56

Ill. 1. Järvsö klack från byvägen genom Åsgård. Foto från nordost.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet Gävleborg fick försommaren 2013 i uppdrag av Ljusdals kommun att utföra en översiktlig bebyggelseinventering i de centrala delarna av Järvsö socken. Inventeringen är tänkt att ingå som ett kunskapsunderlag i en ny fördjupad översiktsplan för Järvsö. Uppdraget, som utförts av byggnadsantikvarie Daniel Olsson, Länsmuseet Gävleborg, har bestått i att gå igenom och uppdatera befintliga inventeringar genom besök på plats och därefter peka ut kulturmiljöområden och fastigheter med byggnader med högt kulturhistoriskt värde. Sammanlagt har fem större och fyra mindre kulturmiljöområden pekats ut samt 147 fastigheter, vilka bedömts ha ett särskilt kulturhistoriskt värde. Uppdraget har utförts i samråd med planingenjör Stefan Norberg, Ljusdals kommun och arkitekt Agneta Niklason, Arkreativa, Ljusdal. Vid urvalet av särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader och kulturmiljöer har byggnadsantikvarie Anna Larsdotter, Länsmuseet Gävleborg, deltagit under en dag på plats i Järvsö. Uppdraget redovisas genom denna rapport och utvalda byggnader och miljöer har även markerats i kommunens kartprogram MapInfo.

Ill. 2. Utdrag ur Cx-kartan över Gävleborgs län med länets kommuner inritade samt Järvsö tätorts placering markerad med en röd pil.

Ill. 3. Hälsingegården Markusas sedd från byvägen genom Älvsåtra.

INLEDNING

Samhällsutvecklingsförvaltningen vid Ljusdals kommun tar under 2013 fram en ny fördjupad översiktsplan för de centrala delarna av Järvsö socken. I samband med detta arbete har kommunen samlat in en rad olika underlag som ska ligga till grund för planeringen av den framtida utvecklingen i Järvsö tätort med omnejd. Kommunen har därför anlitat Läns museet Gävleborg för att göra en uppdatering av befintliga byggnadsinventeringar samt peka ut områden och enskilda fastigheter med särskilt högt kulturhistoriskt värde.

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Syftet med denna bebyggelseinventering är att peka ut särskilt värdefulla kulturmiljöer samt fastigheter med särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Den övergripande målsättningen med detta uppdrag är således att peka ut och lyfta fram de kulturhistoriska värden som finns i den befintliga bebyggelsen i Järvsö-bygdens centrala del.

Arbetets upplägg

Arbetet har utförts under perioden maj-juli 2013 av byggnadsantikvarie Daniel Olsson, Läns museet Gävleborg, i samråd med planingenjör Stefan Norberg, Ljusdals kommun och arkitekt Agneta Niklason, Arkreativa, Ljusdal.

Först skrevs fastighetskartor ut över det aktuella området där byggnader som uppmärksammats i tidigare inventeringar markerades. En svårighet i detta sammanhang var att en stor mängd av fastigheterna har bytt beteckningar sedan 1970-talet vilket försvårade hanteringen, men med hjälp av de äldre inventeringsblanketternas fotografier har de flesta byggnader gått att lokalisera. Under sammanlagt fyra heldagar under juni månad inventerades byggnaderna i fält och kortfattade noteringar utfördes för hand på särskilt framtagna blanketter.

De särskilda bevarandeområden som har pekats ut vid tidigare inventeringar har också studerats och nya bedömningar har gjorts utifrån den bebyggelse som finns kvar i området idag. Vid det slutliga urvalet av särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader och kulturmiljöer har byggnadsantikvarie Anna Larsdotter, Läns museet Gävleborg, deltagit på plats i Järvsö under en dag. Därefter har blanketterna för de särskilt utvalda fastigheterna renskrivits och fastigheterna har tilldelats varsitt inventeringsnummer. Läns museet har även ritat in uppgifter kopplade till bebyggelseinventeringen i kommunens kartdatasystem MapInfo. På detta sätt kan uppgifterna bli tillgängliga för kommunens övriga ärendehandläggare

Uppdraget redovisas genom denna rapport med tillhörande bilaga med utpekade särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Byggnaderna behandlas byvis, men utan någon strikt ordningsföljd vad gäller fastighetsbeteckningar. Det bör i detta sammanhang påtalas att byarna i Järvsös centrala del inte är tydligt avgränsade från varandra och det således ofta är svårt att avgöra var den första byn slutar och nästa tar vid.

Avgränsningar

En rad avgränsningar har behövt göras för att det skulle vara möjligt att genomföra uppdraget under en relativt kort tidsperiod:

Denna bebyggelseinventering är en översiktlig genomgång som på plats i fält huvudsakligen har utförts från allmänna gator och vägar. I de flesta fall har endast ett fotografi tagits på var och en av de berörda fastigheterna, men fler fastigheter har dokumenterats än de som har tagits med i det slutliga urvalet. Någon kontakt med fastighetsägarna har i detta fall inte tagits före inventeringen, men arbetet har uppmärksamats genom en stor artikel i Ljusdalsposten 2013-06-18. En kontakt med respektive fastighetsägare hade onekligen givit ett mer utförligt kunskapsunderlag, men det skulle samtidigt ha gjort hela uppdraget mycket mer omfattande och tidskrävande.

Bebyggelseinventeringen har studerat befintliga byggnader och kulturmiljöer inom området. Fornlämningar och bebyggelselämningar har inte dokumenterats närmare. För dessa hänvisas till Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, FMIS.

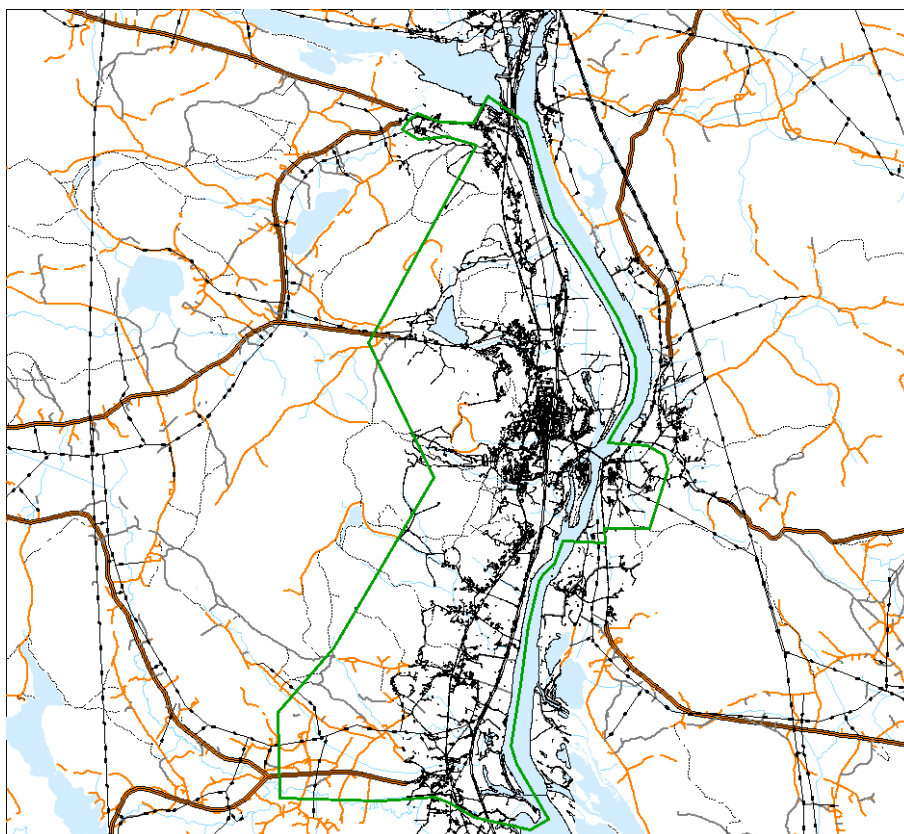
Uppdraget har gått ut på att inventera alla former av byggnader fram till 1970-talet. I och med att de tidigare inventeringarna inte tagit med någon bebyggelse uppförd efter 1940 har särskild tonvikt i detta arbete lagts på byggnader från 1940- till 1970-talet, men även på industri- och produktionsbyggnader, vilka inte har uppmärksamats i så hög grad i tidigare inventeringar i Järvsö socken.

Då det finns en lång rad detaljerade skildringar i bokform av Järvsöbygdens historia beslöts på ett tidigt stadium att denna inventering inte skulle innehålla en sammanställning av all denna kunskap. Denna del ingår dessutom även i Läns museets rapporter från 1984. Istället har ett särskilt kapitel tillfogats med tips på litteratur i ämnet, men det är inte alls någon genomgång kring allt vad som skrivits i ämnet, då detta inte var möjligt att sammanställa inom uppdragets ram.

Det bör påtalas att det sannolikt finns ytterligare ett antal byggnader inom inventeringsområdet med höga kulturhistoriska värden vilka inte har uppmärksamats vid denna inventering. Med detta avses främst att det kan finnas ovanligt välbevarade ekonomibyggnader på gårdarna eller interiörer vilka inte har kunnat upptäckas med den valda inventeringsmetoden.

Inventeringsområdet

Det aktuella inventeringsområdet sträcker sig från Milån i Löräng och Nybo i söder till den östra delen av Skriksvik samt Skästra i norr. I öster avgränsas området av Ljusnan, med undantag för Stene by, vilken även tagits med i inventeringen. Inventeringsområdets avgränsning mot väster framgår av kartan. Områdets storlek har beslutats i samråd med kommunen. Den nya översiktsplanen är tänkt att omfatta ett större område än detta, vilket sträcker sig längre västerut, men kommunen har främst önskat ett uppdaterat kulturmiljöunderlag för den östra delen av området där behovet av en samordnad planering för traktens framtida utveckling har ansetts som störst.

Ill. 4. Karta över hela inventeringsområdet med gränsen inritad med grön linje. Järvsö tätort ligger mitt i inventeringsområdet.

LITTERATUR OM JÄRVSÖ

Järvsö är sannolikt en av de socknar i Hälsingland som det skrivits allra flest böcker om. Redan 1753 utgav provinsialschäfer Pehr Schissler *Jerlsö Sockns i Helsingeland Beskrifning*, vilken återutgavs i flera upplagor. Den som ägnade sig mest åt Järvsös historia i början av 1900-talet var J. J:son Hanzén som bland annat givit ut de utförliga böckerna *Järvsögårdarnas folk*, *Järvsöfolket*, *Järvsö folkskolor* samt *Järvsö prästgård*. Under 1950-talet och framåt har prosten Börje Björklund varit den stora skildraren av Järvsös historia med skrifter som *Järvsö förr och nu*, *Kyrkan på ön berättar*, *Järvsöbaden 1905-2005*, den sistnämnda skriven tillsammans med Bergs Lars Hansson.

Sedan 1980-talets början har Järvsö hembygdsförening givit ut en serie byaböcker, vilka innehåller mängder med faktauppgifter och personhistoria om byarnas historia. De böcker som berör inventeringsområdet är nr 1, 7, 8, 14 Hembygdsföreningen står även bakom publikationen *Järvsöbyarna och deras*

gårdsnamn 1995, vilken har visat sig mycket värdefull i detta inventeringsarbete.

För ytterligare tips om litteratur om Järvsö hänvisas även till Anna-Lisa Hillboms användbara bibliografi *Litteratur om Gästrikland och Hälsingland* som ger vägledning till en rad mer eller mindre ovanliga skrifter.

TIDIGARE BYGGNADSinVENTERINGAR

I början av 1970-talet genomförde Gästrike-Hälsinge hembygdsförbund stora byggnadsinventeringar i länet och Järvsö socken inventerades under 1971 och 1972. Arbetet, som utfördes i samarbete med landsantikvarien, redovisades i en rapport med bebyggelsen klassificerad i tre grupper med tillhörande faktablad om respektive fastighet. Detta material används fortfarande vid ärendehandläggning, men då uppgifterna och bildmaterialet nu är över 40 år gammalt är det i stort behov av en uppdatering. Byggnadsinventeringen av den s.k. Lillsidan, byarna på älvens östra sida i Järvsö som utfördes 1972, finns redovisad i en särskild rapport, *Kulturhistorisk byggnadsinventering på Lillsidan* (1972). Stene by beskrivs således i denna rapport.

År 1984 utarbetade Läns museet Gävleborg ett *Förslag till bevarandeprogram för Järvsö tätort*. Arbetet föregicks av en översiktlig inventering i fält, men utgår i hög grad från resultaten av 1970-talsinventeringen. Samma år utförde Läns museet en totalinventering av bebyggelsen i byarna Löräng, Nybo, Myra, Tå, Hamre, Bondarv, Älvsätra och Ulvsta. Denna låg till grund för *Förslag till bevarandeprogram för södra Järvsöbygden* (1984).

År 1987 beslutade Riksantikvarieämbetet vilka områden i landet som skulle vara av riksintresse för kulturminnesvärden. I Ljusdals kommun finns 15 utpekade områden och ett av de större är område K300, Järvsö centralbygd. Det sträcker sig längs en stor del av det nu aktuella inventeringsområdet, men omfattar även fler bymiljöer på älvens östra sida. Området finns närmare beskrivet i rapporten *Riksintressen i Ljusdals kommun* (1996) utgiven av Länsstyrelsen Gävleborg.

Sommaren 2000 studerades den järnvägsanknutna bebyggelsen vid Järvsö stationsområde av Läns museet Gävleborg och Länsstyrelsen Gävleborg inför utförsäljningen av statligt ägda järnvägsfastigheter i den s.k. SJ-bolagiseringen. Arbetet finns redovisat på inventeringsblanketter i Länsstyrelsens arkiv.

Läns museet Gävleborg och Hälsinglands museum utförde 2002 till 2004 en översiktlig inventering av hälsingegårdar med kulturhistoriska värden. Kopplat till denna utfördes en andra fördjupad etapp sommaren 2006 då bymiljöer och hälsingegårdar av särskilt högt kulturhistoriskt värde undersöktes närmare. Inom inventeringsområdet studerades Stene, Älvsätra, Bondarv och Hamre byar och ett tiotal gårdar inom samma område inventerades till såväl exteriör som interiör. Arbetet finns redovisat i databas samt i pärmar vid Läns museet Gävleborg.

Sommaren 2010 tog Läns museet Gävleborg fram Underhålls- och åtgärdsprogram för Järvsö hembygdsförenings byggnader samt Hälsingekretsens byggnader vid Karls i Bondarv. Motsvarande genomgång har även skett 2005 av den kyrkliga bebyggelsen på Kyrkön inom ramen för framtagande av karaktäriseringar som ingår i vård- och underhållsprogram för länets kyrkomiljöer.

Ill. 5. Kyrkön med kyrkan och prästgården sedd i kvällsljus från bron över Ljusnan.

JÄRVSÖBYGDEN FRÅN 1970 TILL IDAG

För en kortfattad sammanställning kring Järvsös historia fram till 1960-talets slut hänvisas till Läns museets rapporter *Förslag till bevarandeprogram för Järvsö tätort* samt *Förslag till bevarandeprogram för södra Järvsöbygden*, båda utgivna 1984. En mer utförlig historisk genomgång som också sträcker sig fram till 1970-talet utgörs av prosten Börje Björklunds skrift *Järvsö förr och nu*. Observera att i nedanstående genomgång beskrivs huvudsakligen förhållanden inom det aktuella inventeringsområdet och ej i hela Järvsöbygden.

Administration och skolor

År 1971 bildades Ljusdals kommun genom en sammanslagning av Ljusdals, Järvsö, Färila, Los och Ramsjö kommuner. Kommunadministrationen förlades då till Ljusdal. Skästra skola lades ned vårterminen 1990. Vid samma tid byggdes skolan i Nybo till och moderniserades. Centralskolan Öjeskolan genomgick en liknande upprustning under 1990- och 2000-talets första decennium.

Affärer och service

Under perioden 1980-2010 har som på många andra orter av Järvsös storlek en rad olika butiker och servicefunktioner försvunnit från samhället. Utbudet av exempelvis kläder, skor, möbler, böcker och pappersvaror, men även livsmedelsbutiker är idag mycket mer begränsat i centrum än för 30 år sedan. De butiker som tillkommit är i hög grad inriktade på turism och lokalproducerade varor, samt begagnade och antika föremål.

Bostäder och byggande

Under 1970- och 1980-talet byggdes en rad villor, vanligtvis av standardmodell i Järvsö centrum, men även i anslutning till befintlig bebyggelse i den västra delen av inventeringsområdet, ofta relativt högt liggande med utsikt. Efter en nedgång under byggkrisen på 1990-talet har bostadsbyggandet åter ökat och

många hus för uthyrning har uppförts i anslutning till Järvsöbackens nedfarter. Många äldre hus har också byggts till, ofta med stora glasverandor vilka i några fall varit väl anpassade till den befintliga byggnaden, men som vanligtvis förändrar dess karaktär mycket påtagligt. Några nya hyreshus har uppförts i Öje liksom det stora servicehuset Öjegården i centrum, som ersatte ålderdomshemmet Kulthammar i

Ill. 6. Den modernare bebyggelsen i anslutning till Järvsö och Järvsöbackens sydsida. Foto från söder.

Stene. Samtidigt har, efter år 2000, rivningar skett av bostadsbolaget Ljusdals-hems husbestånd i området Grytan för att minska antalet outhyrda lägenheter. Ett stort nybygge som har genomförts efter år 2000 är ishallen i Järvsö som till en betydande del bekostades genom insamlade medel i bygden. Ishallen är uppförd i anslutning till idrottsanläggningen Strandvallen.

Turismen och bygdens stora besöksmål

Ända sedan 1900-talets början har människor kommit till Järvsö som turister. Av de äldre hotell- eller pensionatsanläggningarna är fortfarande Kramsta gästgård och Järvsöbadens turist & konferenshotell i drift.

Den första skidbacken, ”slalombanan” på Öjeberget, anlades redan 1937 och anläggningen fick ett stort lyft när den försågs med lift på 1960-talet. Den stora expansionen kom dock under 1980-talet då ett flertal nya nedfarter och liftar byggdes. Anläggningen har sedan vuxit i flera etapper och omfattar numera 20 nedfarter och sju liftar.

Djurparken Järvsö anlades kring 1990 med en satsning på nordiska djur i naturlig miljö. Besökarna vandrar runt på en tre kilometer lång trätrottoar som löper genom hela anläggningen. Under 2000-talets början har anläggningen utökats med ett nationellt rovdjurscentrum där det även erbjuds övernattnig.

Under 1970-talet förändrades gårdsanläggningen Stene gårds inriktning mot att i högre grad lyfta fram hantverk av olika slag. På gården fanns glasblåsare, silver-smed, krukmakare, tapetfabrikant mm. Anläggningen utökades under 1980-talet med en örtagård med växthus och därefter inreddes den tidigare stora ladu-gården till den s.k. Träteatern där Folkteatern i Gävleborg sommartid satte upp föreställningar. Under en period av år bedrevs även utbildning i praktiskt byggnadsvård, huvudsakligen timring, men även murning och andra hantverk på gården, först som en eftergymnasial utbildning och senare som en del av Högskolan på Gotland. Under 2000-talet har ett antal lekstugor i hälsingegårds-stil uppförts och sommaren 2013 öppnade kommunens världsarvscenter för hälsingegårdarna på Stenegård. På gården finns idag restaurang och café, måleriverkstad, bakstuga, försäljning av hantverk, byggnadsvårdsprodukter och lokalproducerad mat mm. Sommartid anordnas återkommande marknader, auktioner och teaterföreställningar, men även stora konsert- och musik-arrangemang.

SKYDDADE BYGGNADER

I detta kapitel redovisas de byggnader och fastigheter som har ett utökat skydd mot förändringar på grund av sitt kulturhistoriska värde. Inom inventeringsområdet är ett fåtal byggnader/fastigheter skyddade genom kulturminneslagen och för cirka 20 fastigheter finns särskilda skyddsbestämmelser i gällande områdesplaner och detaljplaner.

Statligt skydd

Järvsö kyrka och begravningsplats skyddas genom kulturminneslagens 4:e kapitel, på grund av att alla kyrkoanläggningar uppförda före 1940 är automatiskt skyddade. Inom det aktuella inventeringsområdet finns tre byggnadsminnen, vilka omfattas av kulturminneslagens 3:e kapitel – linskäkten i Löräng med tre byggnader och en stenbro, Stene gård med 19 äldre byggnader och slutligen hälsingegården Kristofers i Stene där de fyra äldsta byggnaderna omfattas av byggnadsminnesförklaringen. Den sistnämnda gården är därtill en av landskapets sju världsarvsgårdar.

Ill. 7. Linskäkten i Löräng med tillhörande damm i Milån. En av tre byggnadsminnesförklarade fastigheter inom inventeringsområdet.

Kommunalt skydd

I de gällande detaljplanerna för Järvsö tätort finns skyddsbestämmelser för 13 fastigheter vilka omfattar sammanlagt 22 byggnader. Av dessa är 21 byggnader försedda med stort eller litet q i detaljplan, men i ett fall gäller fortfarande en äldre k-märkning. Därtill finns två områden med områdesbestämmelser och förhöjd lovplikt, nämligen i Stene och i byarna kring gården Karls i Bondarv. I dessa fall finns därtill särskilda skyddsbestämmelser för Kristofers i Stene respektive Karls i Bondarv.

Om byggnaden/fastigheten är skyddad har detta markerats på inventeringsblanketten, se bilaga 1. Läns museet vill göra kommunen uppmärksam på att ett antal av de byggnader som skyddats med q-märkning i gällande detaljplaner i flera fall genomgått omfattande förändringar sedan planerna upprättades, vilket medfört att dessa fastigheter ej har tagits med bland de byggnader som har pekats ut som hus med särskilda kulturhistoriska värden i denna inventering.

Framtida skydd

Att upprätta nya detaljplaner och områdesbestämmelser för att skydda alla de hus som pekats ut i denna inventering är sannolikt inte möjligt, men utpekandet bör i detta fall ses som en markering att ytterligare kulturmiljösynpunkter bör inhämtas innan framtida detalj- och områdesbestämmelser fastställs.

Ill. 8. Det fyra våningar höga sockenmagasinet i Järvsö.

En byggnad som Läns museet anser skulle kunna bli föremål för en byggnadsminnesutredning inom skyddsområdet är det fyra våningar höga timrade sockenmagasinet. För att kunna svara på om denna byggnad motsvarar lagstiftningens höga krav på att vara en ”synnerligen märklig byggnad” måste dock en nationell jämförelse göras för att se om det finns några motsvarande objekt i landet.

Ill. 9. Karlsgården i Bondarv.

Karlsgården i Bondarv borde enligt Läns museets mening kunna uppfylla dessa krav. Om den i framtiden blir aktuell för byggnadsminnesförklaring anser Läns museet att det bör utredas om den närliggande granngården Oljons också kan omfattas av ett byggnadsminne, givetvis under förutsättning att fastighetsägarna är av samma uppfattning.

För förståelsen av gårdsmiljöer i både Järvsö tätort och i byarna på landsbygden är de äldre ekonomibyggnaderna väldigt viktiga. Läns museet anser att det är angeläget att dessa uppmärksammas och skyddas i samband med framtagande av nya detaljplaner och områdesbestämmelser i järvsöbygden.

Ill. 10. Om de kulturhistoriska värdena ska kunna bevaras är det viktigt att byggnader underhålls i tid och renoveras varsamt för att de ska kunna bevaras för framtiden.

RÅD VID FRAMTIDA FÖRÄNDRINGAR OCH UNDERHÅLL

Kommunens ansvar

För att de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna inte ska förvanskas är det viktigt att kommunen tar hänsyn till och uppmärksammar dessa i samband med exempelvis framtida bygglovsärenden. Som hjälp rekommenderar vi att kommunen tar fram detaljplaner eller områdesbestämmelser för de olika utpekade områdena, med relevanta skydds- eller varsamhetsbestämmelser eller krav på förhöjd lovplikt. Kommunen bör även vara restriktiv mot ny bebyggelse inom de utpekade områdena med särskilda kulturhistoriska värden. För ny bebyggelse inom dessa områden bör strikta anpassningskrav ställas.

Fastighetsägarens ansvar

Som ägare av en kulturhistoriskt värdefull byggnad har man ett ansvar att inte förvanska sitt hus. Därför är det viktigt att alla ombyggnader och tillbyggnader görs med utgångspunkt från byggnadens karaktär och dess speciella förutsättningar. Det är också viktigt att, som vid underhåll, alla nya tillägg ska utformas med rätt sorts material och dessutom med höga krav på gestaltning. Olika hus kräver olika typer av anpassningar. En takkupa på ett kubformat funkishus med ett tunt, flackt tak är till exempel helt förödande för byggnadens karaktär medan samma förändring i vissa fall kan vara acceptabel på en byggnad med ett stort brutet tak.

Även om man inte river eller bygger om sitt hus helt och hållet uppstår ofta nya behov i samband med ägarbyte eller när familjeförhållanden ändras. Idag är det vanligt att man anlägger altaner eller uteplatser i direkt anslutning till bostads- huset. Även sådana, relativt enkla och reversibla tillägg, bör anpassas till byggnaden karaktär, både när det gäller storlek, utformning och placering.

Även invändigt är det viktigt att tänka till före för att inte i onödan ändra byggnadens karaktär eller i värsta fall skada byggnaden. Undvik exempelvis att ta bort väggar för att få en öppen planlösning. Att återställa huset blir dyrt om trenden vänder efter några år. Själva borttagandet av väggarna kan dessutom påverka husets stabilitet, även om väggarna i sig inte skulle vara bärande. När det gäller köksinredningar är de platsbyggda fram till 1960-talet. Detta innebär att man har utgått ifrån just det kökets förutsättningar när köken planerats och det är därför mycket välfungerande. Det är svårt att nå samma resultat om den äldre köksinredningen rivs ned och ersätts med en standardiserad köksinredning.

Traditionella material och metoder

Genom att underhålla en byggnad med de material som det byggdes med från början och med de metoder som då användes förvissas man sig om att bibehålla så mycket av husets kulturhistoriska värde som möjligt. Det kan dessutom vara svårt att blanda in främmande material i en äldre byggnad, både av konstruktions- och klimatmässiga skäl. Att blanda olika starka material kan ge risk för sprickbildning. För täta material på fel ställe kan i sin tur innebära risk för fukt och mögel. Vad som är traditionella material och metoder skiftar förstås beroende på vilken ålder huset har. En byggmetod som passar för ett hus uppfört under 1870-talet är inte alltid lämplig för en byggnad från 1930-talet.

Med traditionella material och metoder menar vi för det mesta att byggnaden bör underhållas med lika material som vid det ursprungliga uppförandet. En fasad som har varit putsad med en kalkputs ska inte lagas eller ersättas med en cementhaltig puts. Likaså är det viktigt att strukturen på den putsade ytan bibehålls. En tidigare slätputsad fasad får till exempel vid restaurering ett helt nytt uttryck om den spritputsas. En hyvlad panel ska lagas med hyvlat virke och inte sågat och en locklistpanel ska ersättas med en locklistpanel och inte en lockpanel.

Vi menar också att hyvlade delar och fönster bör målas med linoljefärg och att sågat virke målas med slamfärg eller tjära. Där taket är täckt med lertegel ska teglet kompletteras eller bytas ut till nytt tegel istället för att taket beläggs med betongpannor, tegelimiterande plåt eller korrugerad plåt. Likaså får ett tak ett helt annat uttryck om den befintliga plåten byts ut mot korrugerad plåt. Trots att materialet är detsamma som tidigare är formen förändrad och byggnadens karaktär förvanskad och därigenom minskar husets kulturhistoriska värde.

I vissa fall kan man fortsätta att underhålla en byggnad med lika material som befintligt, även om dessa inte är ursprungliga. En förutsättning för detta är då att materialet garanterat inte skadar byggnaden.

Fasaddetaljer, som till exempel en typ av listverk har ofta valts ut medvetet för att ge byggnaden en viss karaktär. Förgrovning och förenkling av dessa i samband med en renovering kan påverka byggnadens karaktär mycket påtagligt och därigenom minska det kulturhistoriska värdet. Detsamma gäller fönster. Förändrade proportioner,

Ill. 11. Exempel på en välbevarad butiksentré i Järvsö med ursprungligt dörrparti.

dimensioner, material och form vid ett fönsterbyte påverkar ofta uttrycket på hela byggnaden.

Inom byggnadsvården pratar vi ofta om att ”lappa och laga” så långt det är möjligt. Resonemanget är rimligt ur flera synvinklar: ekonomiska, miljömässiga och kulturhistoriska. En viktig aspekt är också att äldre material för det mesta är möjliga att underhålla, vilket inte alltid är fallet med nyare material. ”underhållsfritt” kan i själva verket innebära att materialet inte går att underhålla, utan att det måste bytas ut då det är uttjänt.

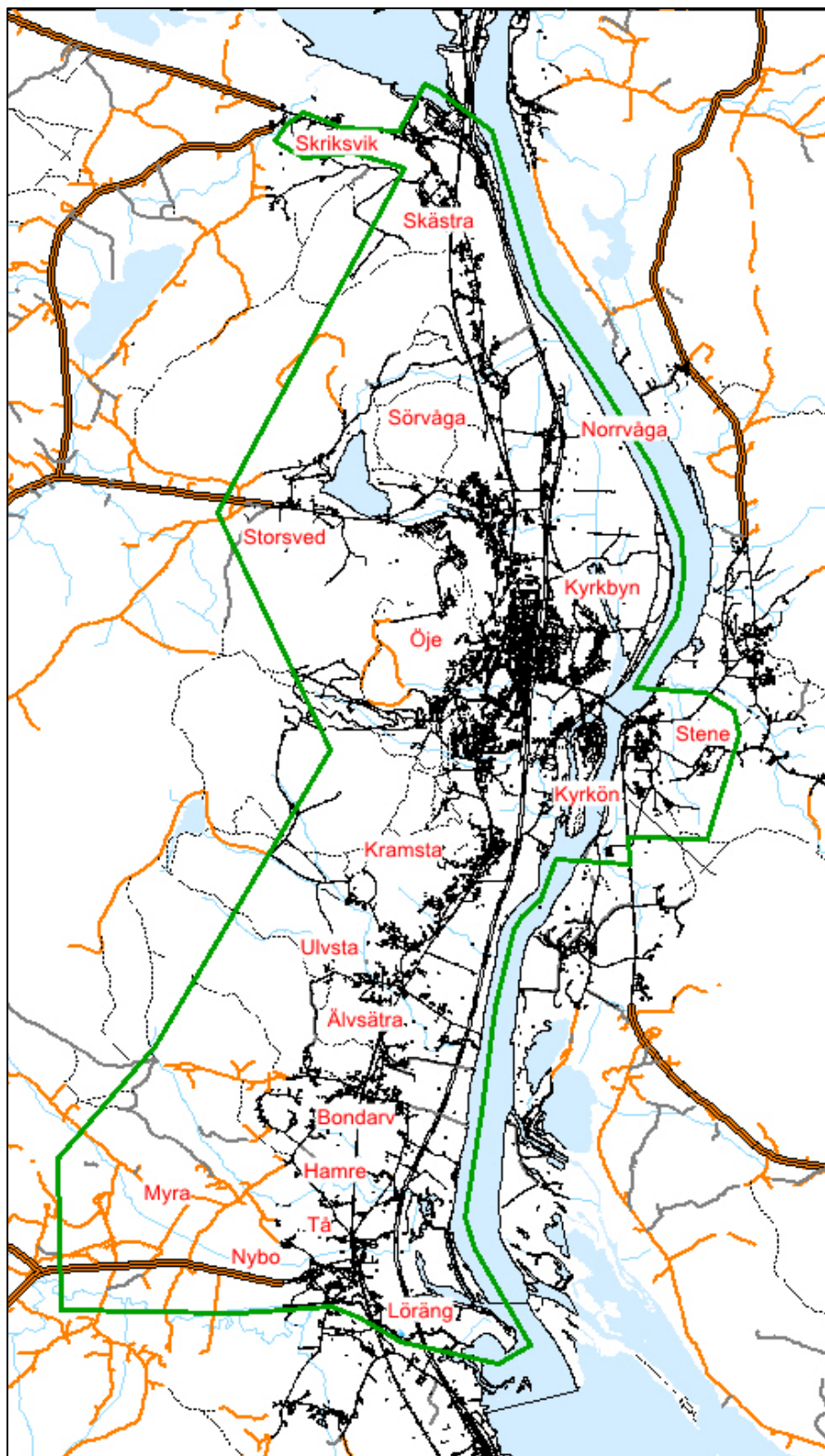
En tumregel bör också vara att i god tid innan man påbörjar en renovering eller ett underhållsarbete, söka information om huset och de metoder och material som användes då huset uppfördes.

Antikvarisk rådgivning

Länsmuseet ställer gärna upp med rådgivning inför underhåll och eventuella förändringar av de redovisade fastigheterna. Museet kan även bidra med namn på hantverkare och företag med erfarenheter av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse då det blir dags att planera arbetena. För att undvika att kulturhistoriska värden går förlorade är det viktigt att kontakten tas på ett tidigt stadium.

BYAR INOM INVENTERINGSOMRÅDET

I detta kapitel beskrivs de byar som helt eller delvis har omfattats av bebyggelseinventeringen. Byarna presenteras här nedan kortfattat från norr till söder:

Ill. 12. Byarnas ungefärliga lägen inom inventeringsområdet.

Skriksvik

I inventeringen har endast en mindre del av Skriksviks by studerats, nämligen den sydöstra delen. Byn präglas av stora gårdar, varav endast en av dessa är belägen innanför inventeringsområdet.

Ill. 13. Landsvägen genom Skriksvik med det stora affärshuset.

Ill. 14. Den östra delen av Skriksviks by. Den gröna linjen markerar inventeringsområdet. Utvalda fastigheter är markerade med gröna punkter och siffror (nr 1-2).

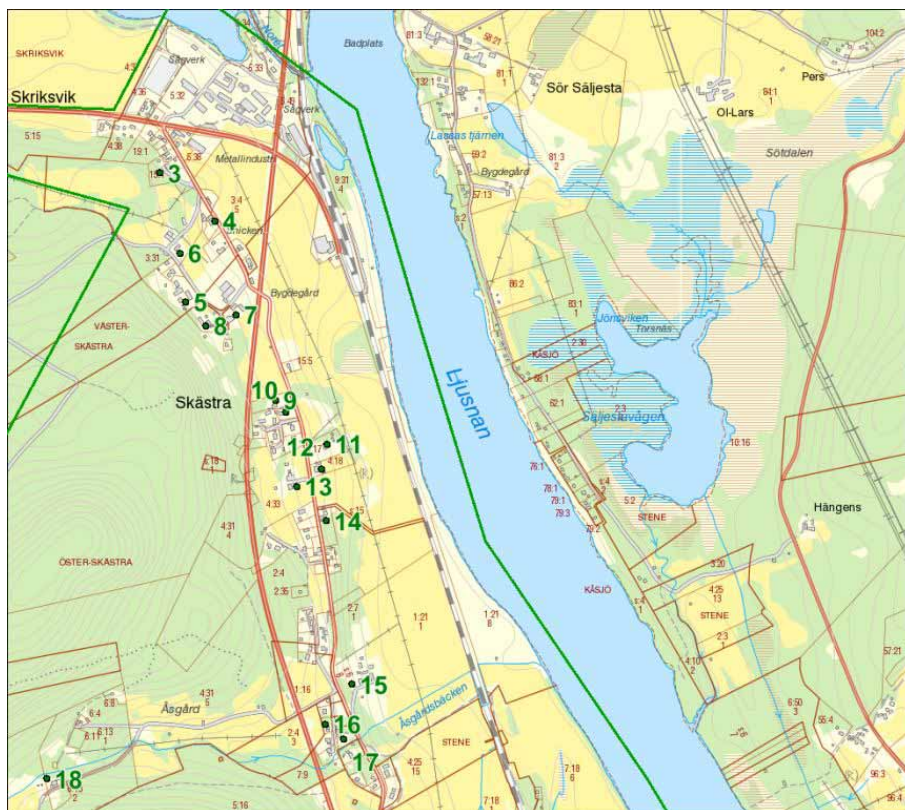
Skästra

Byn har en östlig och en västlig del och delas dessutom upp i två hälften av riksväg 83 som skär rakt genom byn. I områdets norra del finns den nedlagda Skästrasågen, vars markområde fortfarande används för timmerupplag. Den rödmålade högt liggande tidigare skolbyggnaden utgör ett landmärke i trakten. Bebyggelsen ligger idag till stor del längs den gamla landsvägen genom byn. I byns västra del ligger bebyggelsen tätt med ett antal stora gårdsanläggningar.

Ill. 15. Utsikt mot Ljusnan från den gamla landsvägen genom Skästra by.

Skästras östra del präglas av de öppna uppodlade markerna som sluttar ned mot Norra stambanan och Ljusnan. Längs den gamla landsvägen finns en rad välbevarade äldre byggnader.

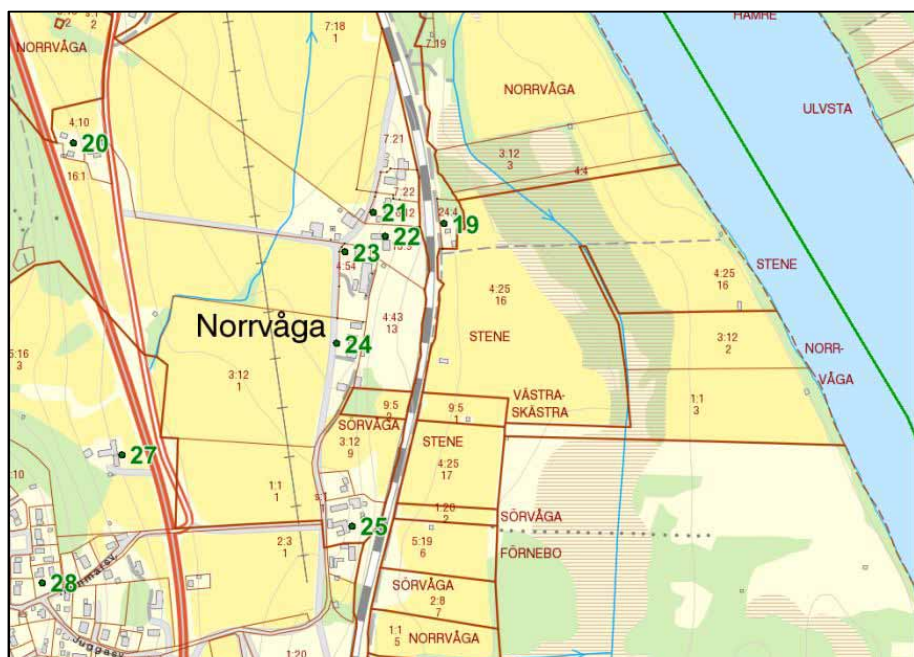
Ill. 16. Skästra by med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 3-18).

Norrvåga

Byn utgör en av de mer enhetliga bymiljöerna inom inventeringsområdet. Norrvåga karaktäriseras av de öppna brukade jordbruksmarkerna och raden med stora rödmålade hälsingegårdar på en markant höjd i landskapet. Merparten av dessa är även utpekade som byggnader med särskilda kulturhistoriska värden.

Ill. 17. Den östra delen av Norrvåga by med Järvsö klack i fonden.

Ill. 18. Karta över Norrvåga by med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 19-25).

Sörvåga

De östra delarna av Sörvåga utgör en direkt fortsättning på det föregående området med likartad karaktär. Här återfinns även gården Bäckens med sin delvis ålderdomliga karaktär.

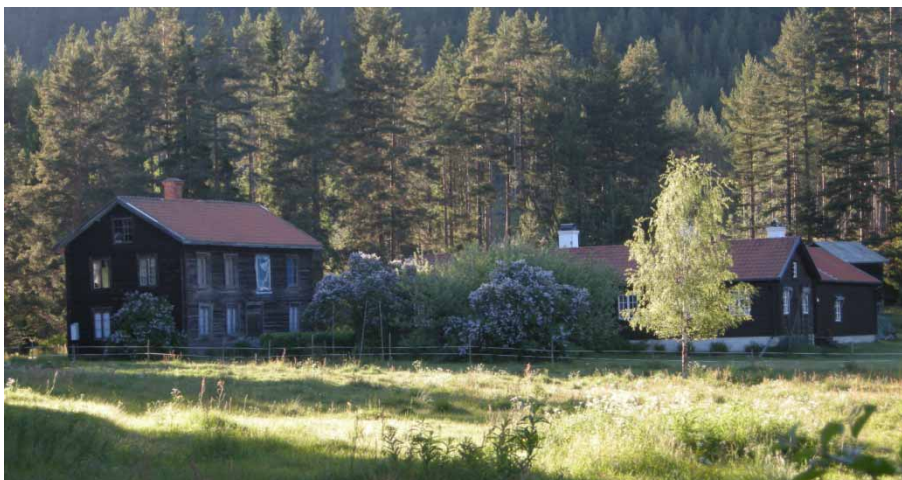

Ill. 19. Parti av Sörvåga by sedd från Öjeberget.

Sörvåga by sträcker sig dock även relativt långt mot väster och i denna del ligger några äldre torp insprängda i den modernare villabebyggelsen med villor från 1900-talets senare hälft.

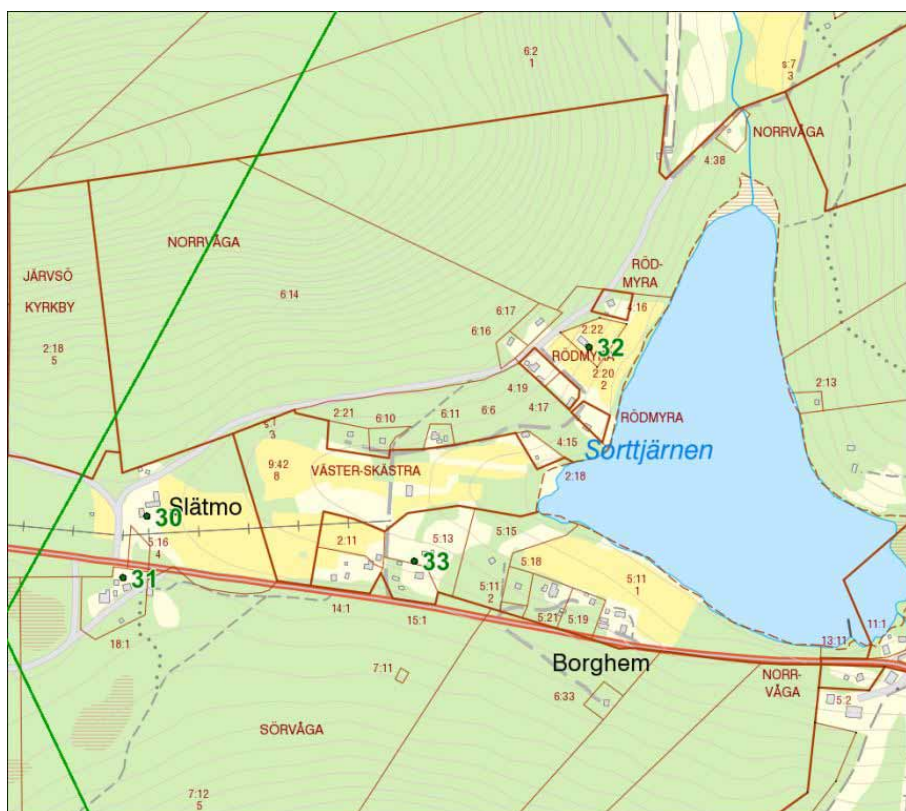
Ill. 20. Karta över Sörvåga med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 26-29).

Ill. 21. Gård i Storsved.

Storsved

Endast den östra delen av denna by ingår i inventeringsområdet. Området präglas idag av en blandad bebyggelse med äldre torp och mindre gårdar blandade med fritidshus, främst i anslutning till sjön Sortjärn. En stor äldre timrad två-våningsbyggnad finns även i området.

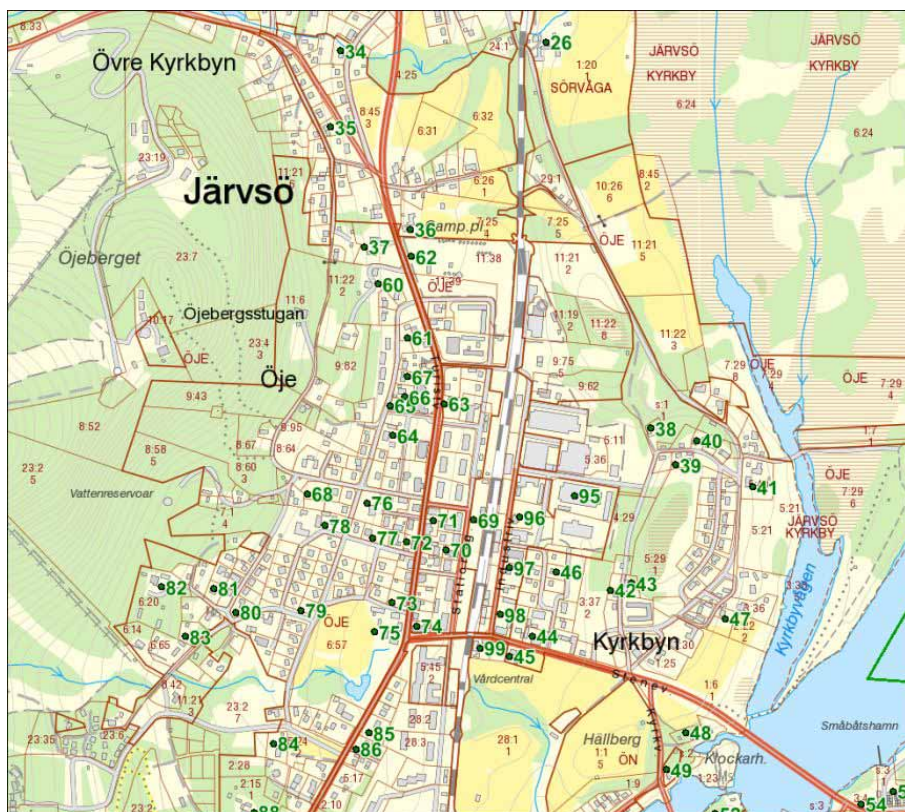
Ill. 22. Karta över Storsved och sjön Sortjärn. Utvalda byggnader markerade med gröna punkter och siffror (nr 30-33).

Ill. 23. Kyrkbyn och älvbron över Ljusnan sedd från gamla broläget i Stene.

Kyrkbyn

Järvsö centrum utgörs i huvudsak av byarna Kyrkbyn och Öje, men gränserna mellan dessa byar går endast att se på kartan. Bebyggelsen i området är relativt blandad med vissa delar med mer samtida bebyggelse. Den östra delen av Kyrkbyn präglas av de öppna markerna ned mot Ljusnan. Intill Stenevägen finns ett område med ett flertal påkostade träbyggnader från 1900-talets början. I Kyrkbyn finns även det enda mer utpräglade industriområdet inom inventeringsområdet med byggnader från 1960-talet och framåt.

Ill. 24. Karta över den del av Järvsö tätort som hör till Kyrkbyn. Utvalda byggnader markerade med gröna punkter och siffror (nr 34-49).

Ill. 25. Kyrkön med kyrkan och prästgården sedd från vägen till badplatsen i Kyrkbyn.

Kyrkön

Kyrkön med platsen för kyrkan har sannolikt utgjort en mötesplats i bygden i över 1000 år. Ön domineras av den mycket stora kyrkobyggnaden på sin höjd samt den intilliggande prästgården. Stora markytor upptas av kyrkogården samt församlingens övriga byggnader. Den södra delen av ön är naturreservat och bevuxen med skog.

Ill. 26. Karta över Kyrkön samt Ljusnan. Utvalda fastigheter markerade med gröna punkter och siffror (nr 50-52).

Stene

I Stene by finns några av bygdens mest karaktäristiska gårdsanläggningar, som Stenegård, världsarvsgården Kristoffers samt Stenshammar. Därtill finns den äldre bebyggelsen vid älvbrons östra landfäste samt den stora samlingen av kyrkstallar. Markerna är öppna och brukade och är av stor betydelse för upplevelsen av hela kulturmiljön. Detta gäller även det område som sträcker sig söderut och vars norra del endast ingår i det nu aktuella inventeringsområdet.

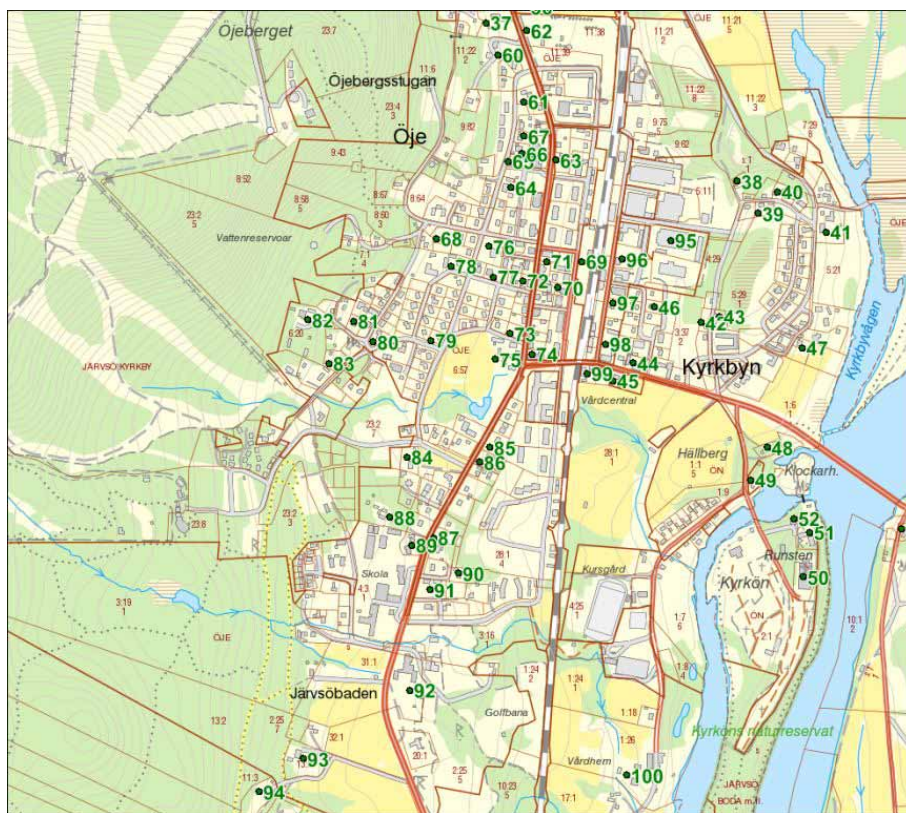
Ill. 28. Karta över Stene by med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 53-59).

Ill. 29. Den del av Järvsö tätort som hör till Öje by sedd från Öjeberget.

Öje

Öje är den by som utgör merparten av samhällets nuvarande centrum. Bebyggelsen består till stor del av hus från 1900-talets början, men några av de äldre stora gårdarna ligger fortfarande kvar bland bebyggelsen och berättar om byns ursprung före järnvägens anläggande. Närmare Öjeberget finns fortfarande ett antal mindre torp från 1800-talets senare del eller 1900-talets början.

Ill. 30. Karta över den del av Järvsö tätort som hör till Öje by. Utvalda fastigheter markerade med gröna punkter och siffror (nr 60-99).

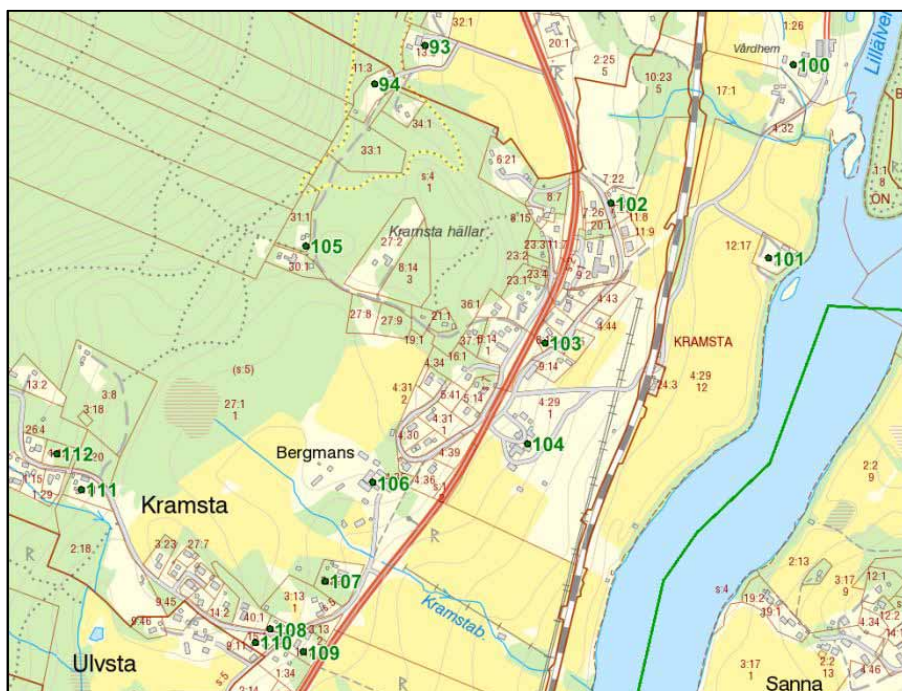
Forslindska huset vid Turistvägen är ett av de första affärshusen med tidstypisk påkostad karaktär med stora glasverandor och utsirade detaljer. Längs Turistvägen kom många kombinerade affärs- och bostadshus att uppföras under perioden 1930-1950-talet som givit gatan sin nuvarande karaktär av affärsgata. I områdets sydvästra del har en rad nya bostadshus för främst fritidsboende uppförts under de senaste tio åren.

Ill. 31. Gården Bergmans i Kramsta.

Kramsta

Kramsta by är känd för sina natursköna utblickar över Ljusnandalen som möter de som färdas längs riksvägen. Den östra delen är uppodlad och i byn finns ett par riktigt stora gårdsanläggningar. Högre upp i terrängen mot väster återfinns mindre torp och små gårdar, men även villabebyggelse och fritidshus från 1900-talets senare del. Kramsta var under lång tid mötesplats för Järvsö kompani och här finns även Kramsta gåstgård som är en viktig hotellrörelse i bygden.

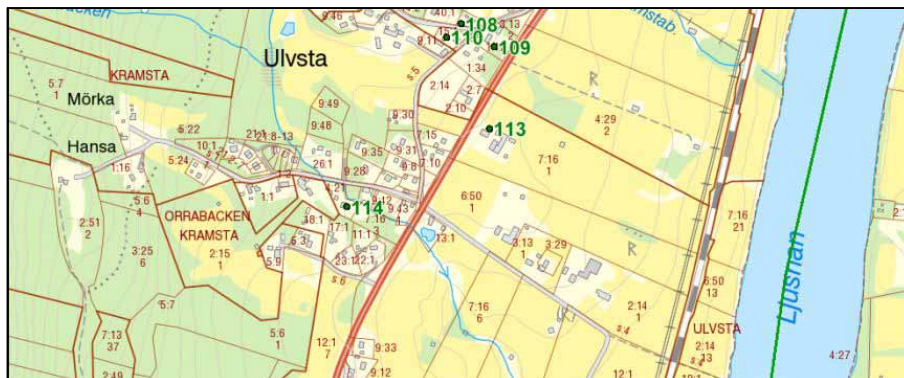
Ill. 32. Karta över Kramsta by med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 100-112).

Ill. 33. Utsikt från byvägen genom Ulvsta by.

Ulvsta

I Ulvsta finns i likhet med Kramsta också ett flertal större gårdar, men här ligger de betydligt lägre i landskapet. Marken mot Ljusnan är öppen och brukad. De mindre gårdarna och torpen återfinns även här längs de slingrande byvägarna på höjderna i byns västra del.

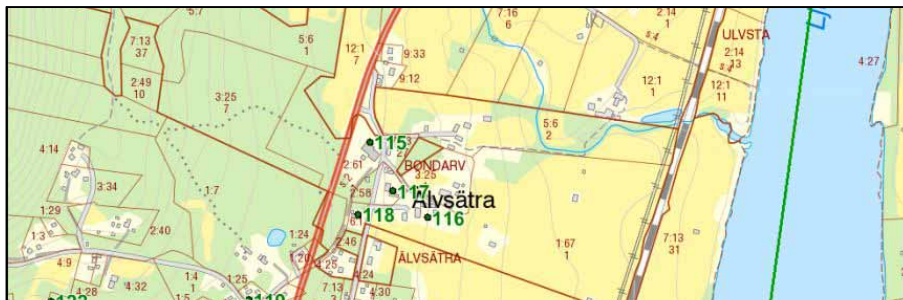
Ill. 34. Karta över Ulvsta med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 113-114).

Ill. 35. Gården Markusas i Älvsåtra med sin långa gammelbyggning.

Älvsåtra

I Älvsåtra finns flera äldre gårdar och en av dessa är det nuvarande motellet (Järvsö bed & breakfast) vars äldsta del varit en gård och senare handelsbod. Markerna är uppodlade och öppna ned mot Ljusnan.

Ill. 36. Karta över Älvsåtra med utvalda fastigheter markerade med gröna punkter och siffror (nr 115-118).

Ill. 37. Bondarv sedd från gården Karls.

Bondarv

Bondarv är en av de byar i Järvsö som har en av de mest tätbebyggda byklungorna, och detta trots att flera gårdar försvunnit från byn sedan 1800-talet. Byns centrum utgörs av gårdarna Karls och Oljons. Markerna ned mot Ljusnan är öppna och brukade och här finns en ovanligt stor mängd bevarade lador och andra ekonomibyggnader placerade ute på odlingsmarken, vilket i hög grad bidrar till byns äldre karaktär. I den västra delen av Bondarv återfinns mindre gårdar och torp i kombination med senare uppförda permanentbostäder.

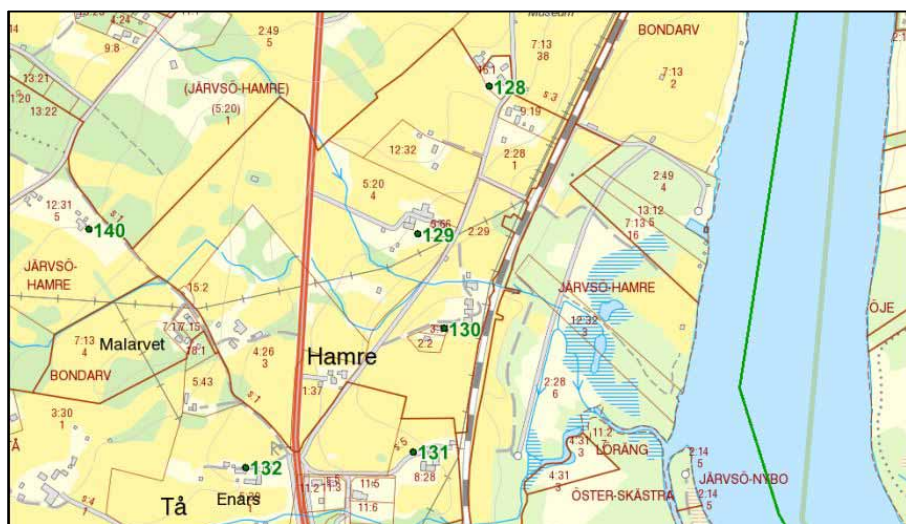
Ill. 38. Karta över Bondarv med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 119-127).

Ill. 39. Hamres södra del från byvägen.

Hamre

Markerna i Hamre är också öppna och brukade, men här ligger gårdarna mer spritt i landskapet, vanligtvis på olika höjder.

Ill. 40. Karta över Hamre med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 128-130).

Tå

I byn Tå finns några stora ensamliggande gårdsanläggningar omgivna av relativt öppen brukad åkermark. I byns sydvästra del återfinns mindre gårdar och torp.

Ill. 41. Gården Enars (Ol-Påls) intill riksvägen genom Tå.

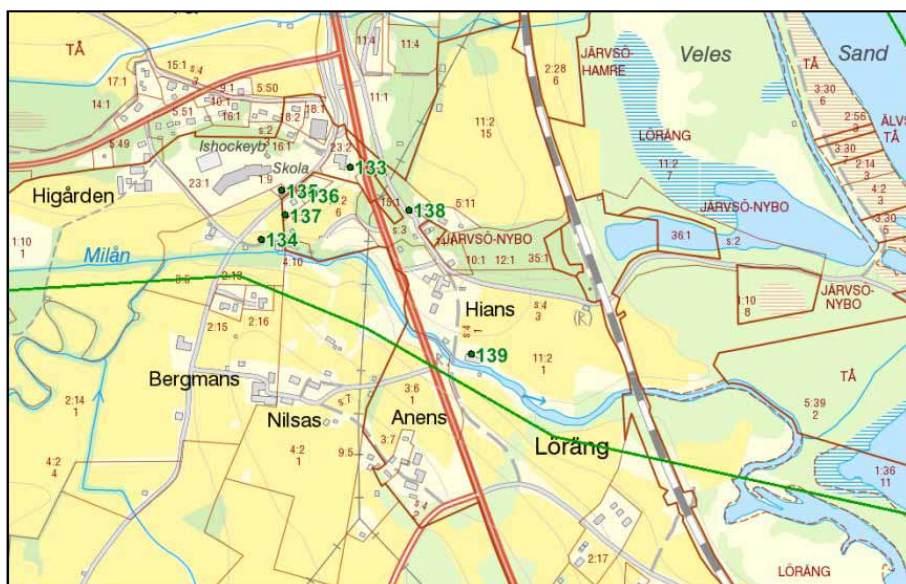
Ill. 42. Karta över Tå med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 131-132).

Nybo och Lörång

Endast de norra delarna av dessa byar ingår i denna inventering. I detta område ligger både den gamla skolan från 1900-talets början och den tidstypiska skolbyggnad som uppfördes i tegel på 1950-talet, när en rad av de mindre småskolorna i byarna lades ned. I anslutning till skolan finns två bostadshus och en gemensam bastu från samma tid som bildar en liten bebyggelsemiljö från 1900-talets mitt. Längs Milån ligger den byggnadsminnesförklarade Linskäkten samt även den välbevarade Nybo kvarn. I anslutning till skolan och den tidigare livsmedelsaffären i Nybo återfinns blandad bebyggelse från 1800-talets slut och 1900-talet.

Ill. 43. Linskäkten i Lörång.

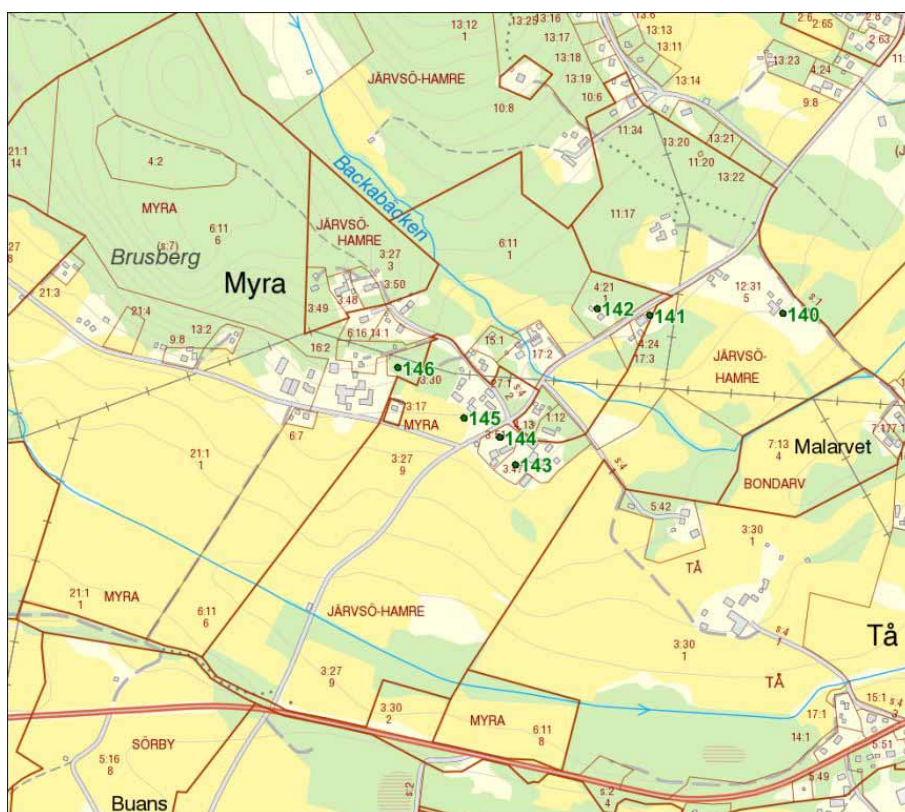
Ill. 44. Karta över Lörångs och Nybo byar med utvalda fastigheter markerade med gröna punkter och siffror (nr 133-139).

Ill. 45. Myra by sedd från vägen mot Harsa.

Myra

Myra by utgör en av de mer välbevarade bymiljöerna inom inventeringsområdet med tre stora tätt liggande hälsingegårdar som bildar en byklunga. Längs den slingrande byvägen ligger den tidigare skolan och en rad gårdar av olika storlek, samt även några torp. Torpbebyggelse återfinns även högre upp i byn i kombination med nyuppförda bostadshus. Markerna i den sydvästra delen av byn är öppna och här ligger bebyggelsen mycket glest.

Ill. 46. Karta över Myra med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter och siffror (nr 140-146).

UTPEKADE KULTURMILJÖOMRÅDEN

Länsmuseet har gått igenom de tidigare byggnadsinventeringarnas särskilt utpekade områden och stämt av dessa mot de enskilda utpekade byggnaderna och de förändringar som skett i landskapsbilden sedan tidigare genomgångar. Följande större och mindre områden har i denna inventering bedömts som områden med särskilt höga kulturhistoriska värden vilka enligt Länsmuseets mening bör beaktas i kommande planering i området:

Ill. 47. Delar av bebyggelsen i Sörvåga sedd från Öjeberget.

A Skästra-Sörvåga

Området innefattar den öppna odlingsmarken på sluttningarna ned mot Ljusnan. I området ingår även ett antal av hälsingegårdarna samt ett mindre antal övriga bostadshus.

Ill. 48 Karta över den norra delen av inventeringsområdet (gräns markerad med grön linje) med område A, Skästra, inritat på kartan med svart linje.

Länsmuseets rekommendationer

Undvik ny bostadsbebyggelse på den öppna odlingsmarken. Eventuell ny byggelse i bymiljöerna bör anpassas mycket noga till platsen och ges en för trakten traditionell utformning. För upplevelsen av landskapet är utblicken över Ljusnan väldigt betydelsefull och därför är det viktigt att röjningsinsatser sker vid återkommande tillfällen för att undvika att landskapsbilden förändras.

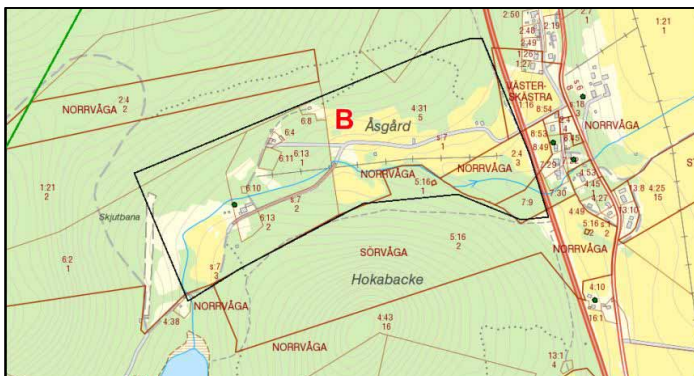
Ill. 49. Byvägen genom Åsgård med Järvsö klack i fonden.

B Åsgård

Detta område består av uppodlad odlingsmark i anslutning till den bäck som rinner från Sorttjärn. Längs en slingrande grusad byväg finns ett antal äldre ekonomibyggnader och längst in i området ligger gården Skomakars.

Länsmuseets rekommendationer

Undvik ny bebyggelse på den brukade odlingsmarken och i dess direkta närhet. De befintliga äldre ekonomibyggnaderna är väldigt viktiga för upplevelsen av denna miljö och således viktiga att bevara för framtiden. Det är en stor fördel om markerna även fortsättningsvis kan brukas och hållas öppna för att områdets kulturmiljövärden ska bestå.

Ill. 50. Karta över delar av Skästra och Norrvåga byar med område B, Åsgård, inritat med svart linje på kartan.

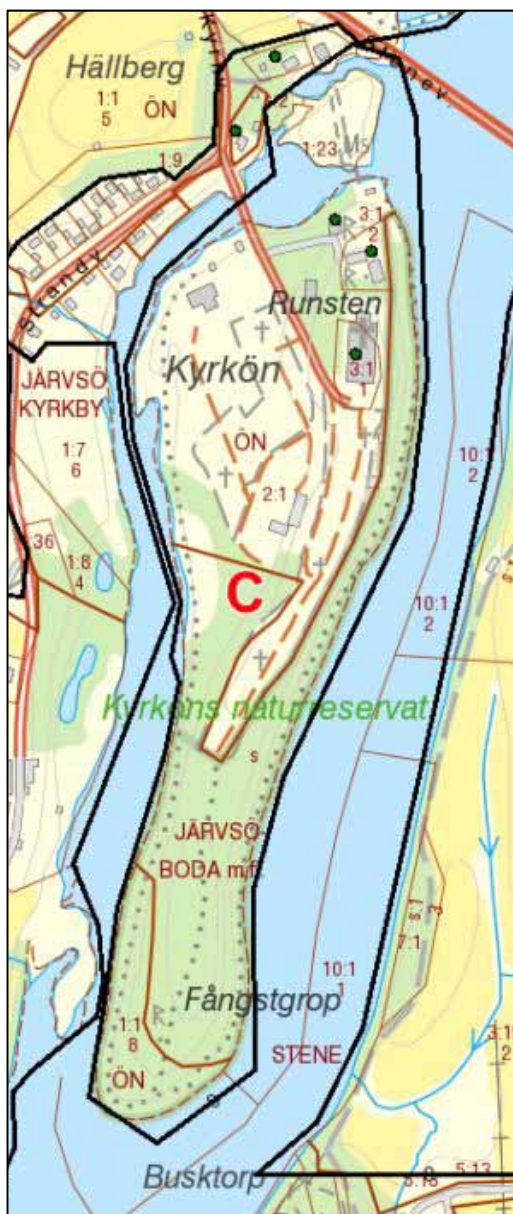
Ill. 51. Kyrkön med kyrkan och prästgården sedda från älvbron.

C Kyrkön

I denna inventering har Kyrkön benämnts som ett eget område då den på många sätt skiljer sig från de kringliggande områdena vilka också har pekats ut. Ön har sannolikt varit en betydelsefull mötesplats i järvsöbygden i över 1000 år. Här finns kyrka, bebodd prästgård, kyrkogård, församlingshem, pastors-expedition och sockenstuga. En stor del av ön är dock även skyddad som naturreservat.

Länsmuseets rekommendationer

Ny bebyggelse bör endast tillåtas för församlingens behov och då enbart med god anpassning och på väl utvalda platser.

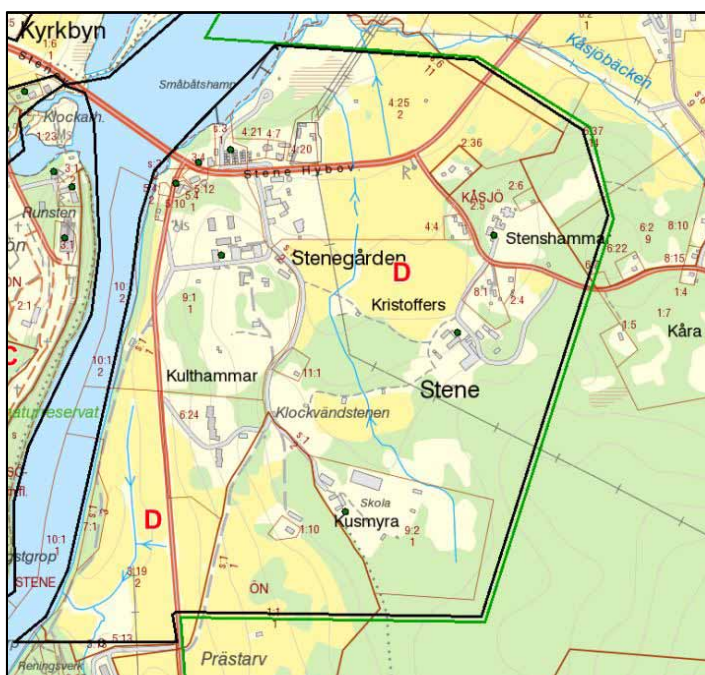
Ill. 47. Karta över Kyrkön som utgör område C.

Ill. 52. Foto på portliderbyggnaden och träteatern vid Stene gård.

D Stene

Området sammanfaller i hög grad med det område som omfattas av områdesbestämmelser, vilka för några år sedan togs fram för Stene by. I bymiljön finns några av Järvsöbygdens kulturhistoriskt viktigaste anläggningar samt en rad byggnader med mycket höga kulturhistoriska värden. Till detta bidrar i stor omfattning den brukade öppna marken.

Ill. 53. Karta över Stene by och den del som ingår i område D.

Länsmuseets rekommendationer

Att områdesbestämmelserna följs. Åkermark bör ej bebyggas.

Ill. 54. Byvägen genom Bondarv mot Hamre.

E Löräng/Myra-Lillälven samt Kyrkbyns östra del

Detta område börjar direkt innanför inventeringsområdets södra gräns och sträcker sig upp till Lillälven vid Kyrkön. Området består huvudsakligen av öppen brukad åkermark och är till stor del av Riksintresse för kulturmiljövården. I vissa delar finns en stor mängd äldre ekonomibyggnader, främst lador, på den brukade odlingsmarken. Området fortsätter i anslutning till Stenevägen och sträcker sig norrut en bit längs Ljusnan.

Ill. 55. Karta över den södra delen av inventeringsområdet med område E markerat.

Länsmuseets rekommendationer

Undvik ny bostadsbebyggelse på den nuvarande jordbruksmarken. För upplevelsen av landskapet är utblicken över Ljusnan väldigt betydelsefull och därför är det viktigt att röjningsinsatser sker vid återkommande tillfällen för att undvika

att landskapsbilden förändras. Eventuell ny bebyggelse inne i bymiljöerna bör anpassas mycket noga till platsen och ges en för trakten traditionell utformning. Ny bebyggelse kan med fördel placeras på höjderna i byarnas västra del utanför det utpekade området där det fortfarande finns utrymme att anlägga fler tomter. För Älvsåtra-Bondarv-Hamre bör gällande områdesbestämmelser följas.

Ill. 56. Sekelskifteshusen vid Stenevägen. Det gröna huset till vänster i bild är dock återuppfört efter en brand.

F Sekelskifteshusen intill Stenevägen

I anslutning till Stenevägen ligger strax söder om järnvägsövergången fyra större samtida hus med träpanel och påkostade byggnadsdetaljer. Till miljön bidrar även det grönmalade stora bostadshuset, men denna byggnad är återuppförd efter brand med utgångspunkt från det tidigare huset på platsen.

Ill. 57. Karta över område F, sekelskifteshusen vid järnvägen i Järvsö tätort.

Länsmuseets rekommendationer

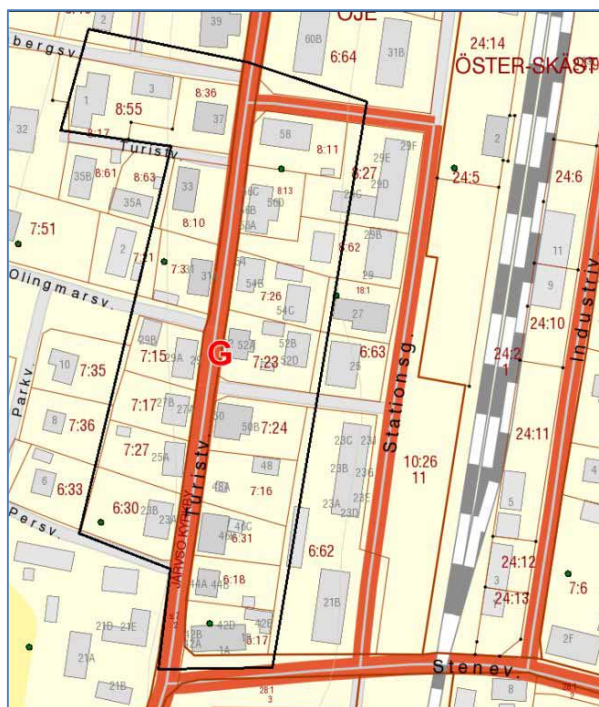
Var rädd om byggnadernas påkostade detaljer som i hög grad bidrar till detta områdes karaktär.

Ill. 58. Några av affärshusen längs Turistvägen i Järvsö.

G Affärsområdet längs Turistvägen

Längs Turistvägen återfinns en relativt tät centrummiljö med affärshusbebyggelse huvudsakligen från 1930- till 1950-talet. En del av byggnaderna har försetts med olika former av nya ytskikt, men bebyggelsen har fått behålla samma skala och utformning, i vissa fall med många äldre karaktäristiska byggnadsdetaljer bevarade. Till området hör dock även det mycket välbevarade Forslindska huset, som är ett av Järvsö sockens allra bäst bevarade affärshus.

Ill. 59. Karta över den centrala delen av Järvsö tätort med område G markerat.

Länsmuseets rekommendationer

Behåll gatans karaktär med trottoarer. Var rädd om husens kvarvarande äldre byggnadsdetaljer.

Ill. 62. En av de välbevarade 1970-talsvillorna i Öje i Järvsö tätort.

I 1970-talsvillorna i Öje

I Öjes nordöstra del finns ett område med fyra 1970-talsvillor i rad, varav tre har Utpekats som särskilt värdefulla i denna inventering.

Ill. 63. Karta över den norra delen av Järvsö tätort med område I markerat.

Länsmuseets rekommendationer

Var varsam med husens tidstypiska karaktär och byggnadsdetaljer. Eventuella tillbyggnader bör utföras i samma stil. Det fristående garaget vid en av dessa villor är ett gott exempel på detta.

Kommentarer till urvalet av särskilda områden

Att göra ett urval av detta slag och lyfta fram enskilda områden innebär alltid ett ställningstagande. Utpekandet av de större områdena följer till stor del, men inte helt, gränserna för riksintresseområdet Järvsö centralbygd, men även de utpekade områdena i de på 1980-talet utförda inventeringarna i området.

I Öje och Kyrkbyn, dvs Järvsö nuvarande huvudsakliga centrum, finns ett mycket stort antal byggnader med höga kulturhistoriska värden. Dessa ligger emellertid, med undantag av utpekade områden, till stor del så blandade med senare tiders bebyggelse att Läns museet anser det vara svårt att peka ut något mer enhetligt område som präglas av någon viss tidsepok. Just denna blandning bidrar samtidigt till att orten har behållit sin särskilda karaktär och att ett flertal av de äldre gårdsanläggningarna fortfarande finns kvar mitt bland den modernare bebyggelsen. De äldre kvarvarande gårdsanläggningarna i ortens centrum är därför viktiga att bevara för att man ska kunna förstå hur Järvsö har vuxit fram som tätort.

UTPEKADE FASTIGHETER OCH BYGGNADER

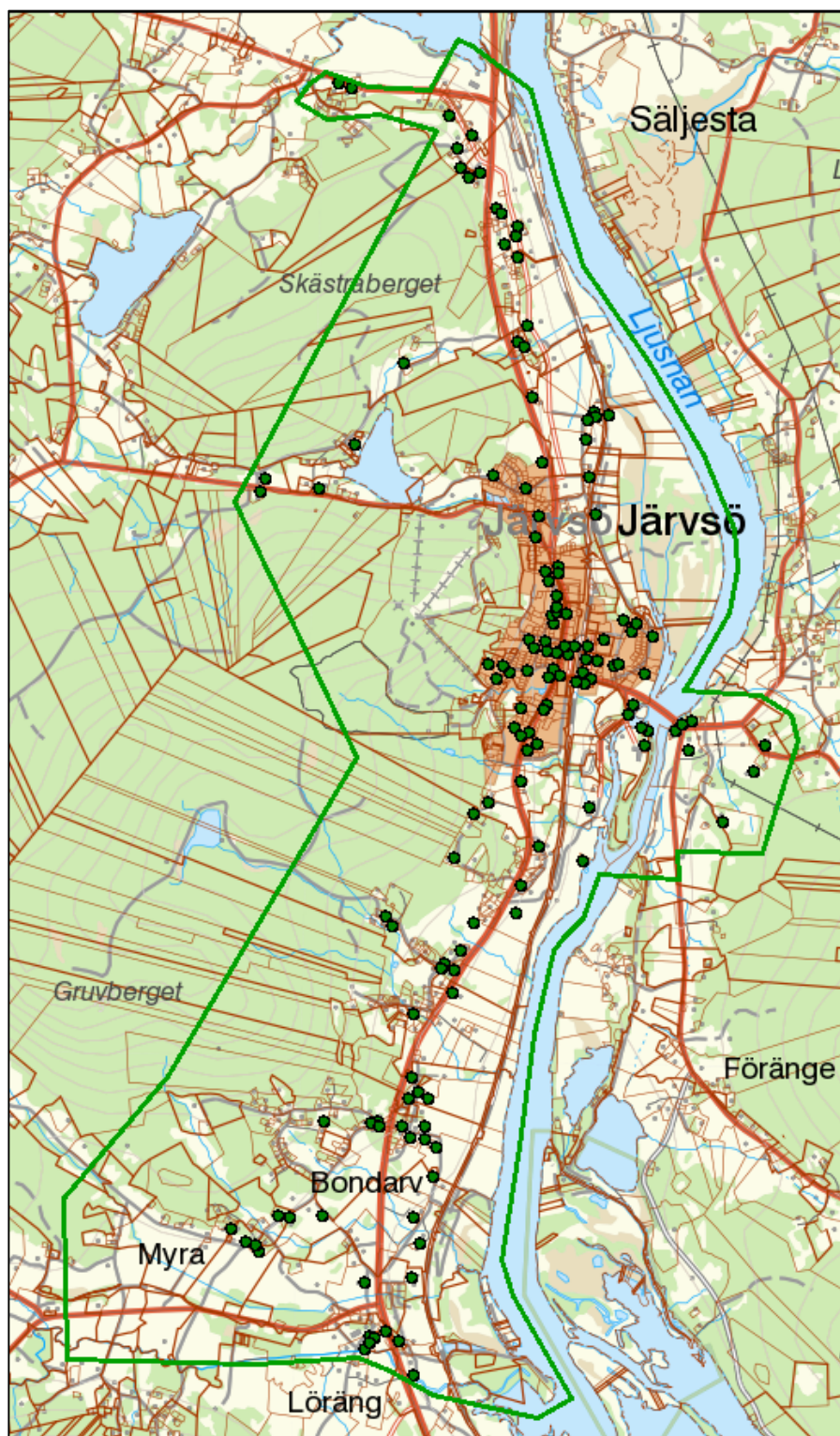
De enskilda fastigheter och byggnader som utpekats vid Läns museet inventering finns redovisade i bilaga 1 i denna rapport. De aktuella fastigheterna presenteras by för by från norr till söder. Detta gör att de inte är ordnade i kronologisk ordning efter fastighetsbeteckningarna. För byggnadernas placeringar i hänvisas till numreringen på kartorna över respektive by tidigare i denna rapport.

I denna inventering har fastigheter som har kulturhistoriskt värdefulla byggnader markerats med en grön punkt. Denna markering innebär att fastigheten har ett särskilt kulturhistoriskt värde. En kortfattad beskrivning av det kulturhistoriska värdet återfinns redovisad för respektive fastighet i bilagan. Där framgår även om det endast är vissa byggnader inom fastigheten som omfattas av utpekandet i detta fall. I de allra flesta fall innebär dock en grön punkt att fastigheten som helhet bedöms ha ett särskilt högt kulturhistoriskt värde.

Följande kategorier av byggnader och fastigheter har lyfts fram i denna inventering:

- Byggnader som är tidstypiska
- Byggnader som är unika
- Byggnader med högt samhällshistoriskt och/eller lokalhistoriskt värde
- Byggnader med teknikhistoriskt värde
- Tidstypiska industribyggnader
- Välbevarade ekonomibyggnader, exempelvis lador, härbren, smedjor mm.

I samband med denna inventering har 147 enskilda fastigheter utpekats inom inventeringsområdet, se bilaga 1.

Ill. 64. Karta över inventeringsområdet med de utvalda fastigheterna markerade med gröna punkter. För fastigheternas placeringar se kartor över respektive by, tidigare i denna rapport.

INVENTERINGSRESULTAT – BYGGNADSKATEGORIER

I detta kapitel beskrivs de särskilt utpekade byggnaderna indelade i olika byggnadskategorier. Alla fastigheter kommer dock inte att beskrivas här utan främst de som är tydliga exempel och/eller välkända byggnader i bygden. De nummer inom parentes som förekommer i texten hänvisar till fastighetens inventeringsnummer och de återfinns i bilaga 1. För källor till nedanstående uppgifter se källförteckningens skrifter om Järvsö. Kapitlet kan alltså även ses som en övergripande sammanställning av resultaten av bebyggelseinventeringen.

Ill. 65. Den stora huvudbyggnaden vid Lokes i Skästra (5).

Stora gårdar

I Järvsöbygden finns en lång rad stora gårdsanläggningar, varav flertalet är hälsingegårdar, dvs gårdar uppförda av fria självägande bönder. Inom inventeringsområdet återfinns ett antal av de mest kända hälsingegårdarna i Järvsö socken, många i synliga lägen från riksväg 84 eller norra stambanan.

Till de gårdar som har mest ålderdomlig karaktär i bygden hör utan tvekan Karls i Bondarv, Karlsgården allmänt kallad (127) som sedan 1930-talets början är en visningsgård. Till byns äldre tätbebyggda karaktär bidrar i hög grad även granngården Oljons (126) byggd direkt intill Karls samt gammelbyggningarna vid Björks (124) samt Jon-Anunds (125). I närområdet finns gården Markusas i Älvsätra (116) med sin långsträckt gammelbyggning. I Myra by ligger också tre stora gårdar direkt intill varandra, Per-Anders (143) Lass-Daniel (144) och Barsch (145) men av olika karaktär och utformning. En annan tydlig koncentration av stora gårdar finns i Norrvåga och i detta arbete har gårdarna Mångs (21) Jon-Anners (22) Ol-Jörs (23) Tura (24) och Arves (25) lyfts fram.

Ill. 66. Gårdsplanen vid Karls i Bondarv, Järvsöbygdens bäst bevarade gårdsmiljö från tiden före 1850-talet.

I Skästra bildar de stora gårdarna Ersk-Anders (7) Påls-Ollas och Lôkes (5) en tydlig äldre bykärna. Den sistnämnda gården har därtill det allra största bostads-
huset i Järvsöbygden med hela fyra fönsteraxlar på gavlarna.

Bergmans i Kramsta (106) är en annan stor gårdsanläggning med ett mycket
synligt läge på en höjd väster om riksvägen. Inte långt därifrån ligger därtill
Smess i Kramsta (104) vars symmetriska gårdsuppställning är synlig främst från
järnvägen. Detta gäller även gården Sjöllingas i Skästra (15).

Inom inventeringsområdet finns dessutom en av länets sju världsarvsgårdar,
Kristofers i Stene (59) vars gammelbyggnad ofta har kallats tremastarn efter
dess höga vitputsade skorstenar. I samma by återfinns även gården Björs (59b)
vars två äldre bostadshus i en våning har en ålderdomlig prägel.

Inne i Järvsö centrum ligger fortfarande några av de stora gårdarna kvar mitt
bland den modernare bebyggelsen, exempelvis Anners Pers (75) Ol-Ingmars
(78) och Ol Gummens (64) samtliga med bibehållen äldre karaktär.

På ett stort antal av gårdarna återfinns den karak-
teristiska Järvsöbrokvisten, men det kan ibland
vara svårt att utan närmare undersökning avgöra
om det är en äldre brokvist eller sentida kopia då
många fastighetsägare valt att nytillverka bro-
kvistar av detta slag i samband med renoveringar.
Exempel på Järvsöbrokvistar av hög ålder finns
exempelvis vid Karls (127) och Oljons (126) i
Bondarv. Lass-Daniels (144) och Barsch (145) i
Myra, Kristofers (59) och Björs (59b) i Stene och
på Svensbyggningen från Säljesta vid hembygds-
gården (82).

*Ill. 67. Brokvisten vid Norr på
gårn vid Karls i Bondarv
(127).*

Huvudbyggnader från 1800-talets sista decennier
eller 1900-talets första årtionden på stora gårdar
återfinns exempelvis vid Marcusas i Hamre (129)
Jon-Jöns i Ulvsta (113) Hansas i Skriksvik (2)
Jon Persas i Kyrkbyn (47) samt Ers-Karlsas i
Hamre (128).

Ill. 68. Huvudbyggnaden vid Ers-Karlsas i Hamre, uppförd i slutet av 1910-talet (128).

Ofta framhålls gårdarnas stora bostadshus, men det finns givetvis även många ekonomibyggnader som är värda att lyfta fram. Vid Marcusas i Hamre (129) finns ett av Hälsinglands sannolikt största privatägda härbren, ett dubbelhärbre i tre våningar, och vid den tidigare här omnämnda gården Løkes i Skästra (5) finns ytterligare ett stort trevåningshärbre, dessutom flankerat av två tvåvåningshärbren. En av de högsta logarna i Järvsö finns sannolikt vid Hansas i Skriksvik (2), som med markplanet inräknat har fem våningar. De stora och symmetriskt uppställda ekonomibyggnaderna vid Stene gård (56) bör givetvis även framhållas i detta sammanhang.

De stora gårdsanläggningarna Stenshammar (58) och Stene gård (56) bör givetvis även nämnas bland de större gårdarna, men de har ju en annan bakgrundshistoria än flertalet gårdar som i huvudsak varit baserade på jordbruket.

Mindre gårdar och torp

I byarnas utkanter anlades de mindre gårdarna och torpen där hantverkare och soldater ofta var bosatta. I Järvsö återfinns dessa många gånger längs sidovägarna och med högre placeringar i landskapet än de större gårdsanläggningarna. Flertalet av dessa enklare byggnader och gårdar har i stor utsträckning försvunnit och av de som är kvar är många inte av lika

Ill. 69. Torpet Skomakars i Storsved (33).

hög ålder som de äldsta större gårdarna, men de är ändå viktiga att lyfta fram i detta sammanhang. Välbevarade torp är exempelvis Skräddars i Åsgård (18) Skomakars i Storsved (33), Pell-Pers i Sörvåga (28) Bomans (120) och Söderlunds (122) i Bondarv. Exempel på mindre gårdar med välbevarad äldre karaktär är Murar Jerfstens (83) Ahlströms (88) i Öje och Pell-Pers i Myra (142).

Affärs- och bostadshus på landsbygden

Fram till 1870-talets slut återfanns mycket av Järvsös handelsverksamhet i Färjestan intill nuvarande älvbrons östra landfäste i Stene, innan den första älvbron byggdes 1885. Av den äldre bebyggelsen återstår här främst Brostugan (53) som härstammar från 1700-talet, men även det stora affärs- och bostadshuset på andra sidan Hybovägen (54) berättar om en tid då det här var en viktig handels- och mötesplats i bygden.

Ill. 70. Det stora affärshuset i Skriksvik.(1).

I slutet av 1800-talet ökade den organiserade handeln i omfattning och en rad affärsrörelser grundlades i byarna. Äldre affärsbyggnader som pekats ut i denna inventering är Hansas boa i Skriksvik (1), Halvars i Skästra (4) samt Mattiassons i samma by (12). Motellet i Älvsätra (115) inrymde tidigare under lång tid en lanthandel.

Ill. 71. Det välbevarade Forslindska huset längs Turistvägen i Järvsö tätort (71).

Affärs- och bostadshus i Järvsö centrum

Sedan järnvägen drogs fram på Ljusnans västra sida, i slutet av 1870-talet, anlades stationen i Öje by och ett stationssamhälle växte fram i Öje och Kyrkbyn. Ett av de första affärshusen i Järvsö, och det allra bäst bevarade, är det Forslindska huset (71) där även butiksinredningen till stor del finns bevarad. Strax söder om Stenevägens korsning med järnvägen uppfördes ett antal stora affärs- och bostadshus, varav flertalet är relativt oförändrade. I denna inventering har det tornförsedda affärshuset i Kyrkbyn (44) från sekelskiftet 1900 lyfts fram tillsammans med gamla järnhandeln i Öje (99) inte långt därifrån. Under 1930-talet till 1950-talet uppfördes en lång rad affärshus i anslutning till Turistvägen. De som har lyfts fram här är det stora affärshuset som tidigare inrymt biograf Röda kvarn (74) samt inte minst Järvsö vapens affärshus (73) som är ett av Ljusdals kommuns allra bäst bevarade affärshus från 1950-talet med många tidstypiska byggnadsdetaljer. En annan välbevarad affärsbyggnad i Järvsö centrum som bör nämnas är Lill-boa som trots närheten till de moderna livsmedelshallarna på andra sidan gatan var i drift ända in på 1990-talet.

Ill. 72. Några av huvudbyggnaderna vid Järvsöbadens turisthotell (92).

Hotell, pensionat och kaféer

Ett av de mer klassiska pensionaten återfinns inom inventeringsområdet, nämligen Järvsöbaden (92) som trots om- och tillbyggnader lyckats behålla sin äldre pensionatsprägel med många byggnader och en stor trädgårdsanläggning. Motellet i Älvsåtra håller också delvis till i en äldre byggnad som tagits med i

inventeringen (115). Den tidigare omnämnda brostugan i Stene (53) är en byggnad som under lång tid inrymt ett kafé och som fortfarande gör detta.

Skolbyggnader

Efter att folkskolestadgan infördes 1842 inrättades en mer organiserad undervisning på många håll i Sverige. I Järvsö uppfördes den s.k. Röda skolan (89) kring 1850 och denna byggnad fungerade i närmare 160 år som skolbyggnad. Skolhuset i Myra, som uppfördes på 1870-talet är relativt oförändrat till sin exteriör och samma sak gäller det stora skolhuset i Nybo (133) uppfört 1908. En av de mer synliga byggnaderna är Skästra f.d. skola (3) som byggdes på 1890-talet, men byggdes om till nuvarande utseende i början av 1930-talet.

Ill. 73. Röda skolan i Öje (89).

Ill. 74. EFS kyrkan i Öje i Järvsö tätort (77).

Religiösa möteslokaler

Järvsö kyrka (50) är en vit putsad byggnad i klassicistisk stil uppförd under 1830-talet på platsen för socknens medeltida kyrka. Den nya kyrkan byggdes emellertid flera gånger större än föregångaren och är enligt en oberoende mätning Sveriges största landsortskyrka som ursprungligen rymde hela 2600 sittplatser. Till kyrkomiljön hör i hög grad prästgården (51) vars norra byggnad är en av länets äldsta prästgårdsbostäder. I Kyrkbyn uppfördes i slutet av 1860-talet en av de första frikyrkorna i bygden, nämligen det Lutherska bönhuset (43) som senare har byggts till och förlängts i flera etapper. Verksamheten bedrevs här av Evangeliska fosterlandsstiftelsen, EFS, som efter 100 år valde att lämna denna lokal och uppföra en modern kyrkobyggnad i Öje (77) och denna tidstypiska byggnad har också tagits med i inventeringen. EFS hade dessutom under lång tid verksamhet i ytterligare en utpekad byggnad, nämligen Bondarvs bönhus (121) från 1900-talets början.

Ill. 76. Järvsö f.d. tingshus (76).

Samhällsinstitutioner

I Kramsta fanns ett kaptensboställe för Järvsö kompani som hade denna by som mötesplats under över 200 år. Det nuvarande bostadshuset som går under namnet Köhlers (109) är från 1800-talet. I sockenstugan på Kyrkön togs under lång tid besluten om Järvsö socken och den var således en viktig mötesplats. En annan institution var tinget som länge hölls till vid nuvarande Haglunds i Kyrkbyn (41) och Stenshammar i Stene (58) innan ett bastant putsat tingshus (76) uppfördes i stationssamhällets centrum kring 1890. Denna byggnad inrymde även häkte och polislokaler samt var från 1920-talets slut kommunalhus i Järvsö. Från 1940-talet till 2006 fanns även Järvsö bibliotek inrymt här. I mitten av 1950-talet uppförde polisen och lantmäteriet ett nytt kontorshus i centrum (70) som senare en period övertogs av Järvsö kommunalförvaltning.

En annan betydande institution i bygden var nuvarande Lillälvsgården (100) som under drygt 70 år var Sveriges enda spetälskesjukhus. Vårdverksamhet bedrivs fortfarande i dessa byggnader.

Industri- och hantverksbyggnader

Till de äldsta bevarade industri- och hantverksbyggnaderna i bygden hör den välbevarade linskäkten i Löräng (139) men det har funnits en lång rad olika anläggningar som i första hand utnyttjade vattenkraften för att driva maskiner och utrustning. I Nybo upp-

Ill. 76. Långfabriken i Skästra (11).

ströms Milån ligger kvarnen (134) från 1905. Från mitten av 1950-talet härstammar den nya lådfabriken i Skästra (11) som periodvis var en relativt stor arbetsplats med drygt 20 säsongsanställda. Öster om järnvägen i Järvsö centrum finns tre stora mycket tidstypiska industribyggnader från 1960-talet som senare har byggts om- och till i etapper. Vid denna inventering har Mekanotjänst hus 4 (95) pekats ut som det bäst bevarade av dessa.

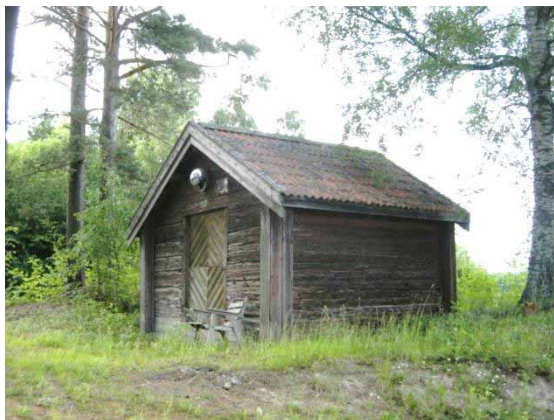
Ill. 77. Järvsö järnvägsstation (69).

Järnvägsbyggnader

Järvsö station (69) är en relativt välbevarad stationsbyggnad av den modell som var vanlig längs norra stambanan och närliggande järnvägar. Till miljön hör även de stora godsmagasinen på andra sidan järnvägen, men dessa byggnader är för ombyggda för att kunna lyftas fram som enskilda objekt i denna inventering. På hembygdsgården (82) finns dock ett välbevarat ditflyttat järnvägsmagasin. Den bäst bevarade banvaktarstugan inom inventeringsområdet ligger i Norrvägg med beteckningen 235 Våga (19) vilken också pekats ut vid denna inventering.

Gemensamhetsägda byggnader

I äldre tid fanns en rad gemensamhetsägda byggnader i byarna och en av länets mer märkliga byggnader utgörs av det fyra våningar höga timrade sockenmagasinet (38) på syllram och höga stolpar. Inte långt därifrån ligger ett av de distriktsmagasin (40) som uppfördes i troligtvis fem byar i Järvsö. Innan brandväsendet hade ordnats med brandkår fanns det som regel brand-

Ill. 78. Spruthuset i Löräng (138).

släckningsutrustning placerad i ett spruthus i de flesta byar. I Järvsös centralare delar har flertalet av dessa byggnader flyttats till Järvsö camping och inretts som övernattningsstugor, men i Löräng står ännu ett spruthus (138) sannolikt kvar på ursprunglig plats bredvid den gamla byvägen. Till de mer moderna gemensamhetsägda byggnaderna hör den f.d. bastun i Nybo (135).

Villor

I Järvsö finns ett stort antal välbevarade villor. Med villor avses här de bostadsbyggnader där man troligtvis inte har haft någon mer omfattande djurhållning intill, till skillnad från de större och mindre gårdarna.

Ill. 79. Välbevarad villa med tillhörande uthus från tidigt 1900-tal (45).

1880–1920-talet

Inne i centrum har ett hus i Öje öster om järnvägen (96) en tidstypisk putsad fasad med stor veranda i trä i två våningar med utsirade trädetaljer. I Skästra ligger ett flertal stora villabyggnader med glasverandor och påkostade trädetaljer från tiden kring sekelskiftet 1900, exempelvis Ahlborgs (9) och Nils-Ers (10) men även Olstorp (117) i Älvsätra är en byggnad av detta slag. Motsvarande villabebyggelse finns även i Öje (85) Tura i Kyrkbyn (48) samt ett mycket tidstypiskt hus vid Stenvägen (45). Komministergården (93) skulle också kunna betraktas som en tidstypisk utsmyckad villa av detta slag.

1930–1940-talet

Under den senare delen av 1930-talet nådde funktionalismen till dessa bygder och inom området finns tre mer utpräglade samtida funkishus. Det allra bäst bevarade av dessa är Smens i Sörvåga (34) men även Räva-Pers i Skästra (17) och Markussons i Bondarv (119) har till största delen behållit sin särpräglade arkitektur. Exempel på en välbevarad tidstypisk villa från 1940-talet återfinns i Öje (68) men det finns även ett flertal bostadshus sammanbyggda med garage i källarplan som sannolikt är från denna tid, exempelvis Räva-Mårtens i Skästra (16) och Strids i Storsved (31).

Ill.80. Välbevarad villa från 1930-talet i Sörvåga (34).

1950–1960-talet

Under dessa decennier uppfördes en rad villor i Järvsö av standardiserade modeller i rött eller gult tegel, tydliga välbevarade exempel på dessa hustyper är exempelvis två hus i Kyrkbyn (35 och 46) Widehagens villa i Löräng (136) samt Klangas i Öje (94). En putsad annan tidstypisk samtida villa med vidbyggt garage är Hedbergs i Öje (61). Under 1950-talet byggdes även ett antal bostadshus i trä i ett plan, ofta med tegeltak, järntrappa och litet tak vid entrén. Då dessa hus varit ganska små har många byggts till sedan byggtiden. Välbevarade exempel finns dock ännu i Kyrkbyn (42) samt i Öje (81).

Ill. 81. Villa från 1950- eller 1960-talet i Öje.

1970-talet

Under 1970-talet slog kataloghusen igenom ännu tydligare och byggnaderna fick tidstypisk utformning med fasader av s.k. mexitegel, bred takfot och mörkt målad träpanel. Vid inventeringen kunde dock konstateras att flertalet av dessa hus inom inventeringsområdet redan hunnit bli tillbyggda med främst stora inglasade altaner och således fått en annan karaktär än den ursprungliga. I Öje finns dock tre villor i rad som är ganska olika varandra, men samtidigt typiska representanter för 1970-talets bostadshusbyggande och därför har alla dessa pekats ut vid denna inventering (65, 66 och 67).

Ill. 82. Villa från 1970-talet i Öje (65).

Sommarhus

Idag används som bekant ett ganska stort antal av de tidigare permanentenhusen enbart som fritidshus. Det är dock inte särskilt många hus som är uppförda som fritidshus inom detta område. Under 1900-talets första hälft var det vanligt att äldre bostadshus flyttades till passande tomter, gärna med utsikt för att fungera som sommarhus. Exempel på detta är Lennart Anderssons hus i

Ill. 83. Sommarstuga i Kramsta (112).

Kramsta (102) samt den f.d. vallstugan från Blacksås (62) som sedan 1960-talet återfinns på Järvsö campings tomt. Som ett exempel på en tidig enkel sommarstuga med utedass har en liten byggnad i Kramsta (112) även tagits med i denna inventering.

Ill. 84. Några av kyrkstallarna i Stene (55).

Övriga byggnader

Kyrkstallarna i Stene (55) är länets största samling av kyrkstallar på en och samma plats. De ägs fortfarande av sina ursprungsgårdars fastighetsägare. Den nuvarande uppställningen fick stallarna i samband med anläggandet av Stene gård på 1860-talet.

KÄLLFÖRTECKNING

Arkiv

Ljusdals kommun, Samhällsutvecklingsförvaltningen, Bygglovarkivet respektive Planarkivet

Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv, topografiskt arkiv och bildarkiv

Tryck material

Björklund, Börje (1962) *Herrarna på Stene*. Ljusdal.

Björklund, Börje (1979) *Järvsö förr och nu* Ljusdal.

Björklund, Börje (1988). *Kyrkan på ön berättar*. Ljusdal

Björklund, Börje och Hansson, Bergslars (2005). *Järvsöbaden 1905-2005*. Järvsö.

Boox, Lena (1996) *Riksintressen i Ljusdals kommun Rapport 1996:5*. Gävle

Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund. (1972-1973) *Bebyggelse i Ljusdals kommun*. Gävle

Hanzén, J. J:son (1947) *Järvsögårdarnas folk*. Järvsö.

Hanzén, J. J:son (1953) *Järvsöfolket*. Järvsö.

Hanzén, J. J:son (1941) *Järvsö prästgård*. Dess hus och herrar under århundraden. Järvsö.

Hanzén, J. J:son (1942) *Järvsö folkskolor*. Järvsö.

Hillbom, Anna-Lisa (2003) *Litteratur om Gästrikland och Hälsingland*. Gävle.

Järvsö hembygdsförening

(1987) *Järvsöbyarna 1, Kyrkbyn*. Järvsö.

(1995) *Järvsöbyarna 7, Myra och Åsen*. Järvsö.

(1996) *Järvsöbyarna 8, Skästra, Skålbo och Skridsvik*. Järvsö.

(2004) *Järvsöbyarna 12, Hamre, Bondarv, Älvsätra, Bränna*. Järvsö.

(2011) *Järvsöbyarna 14, Nybo, Tå, Löräng, Lörstrand*. Järvsö.

(1995) *Järvsöbyarnas och deras gårdsnamn 1995*. Järvsö.

Karlsson, Jan (1984) *Förslag till bevarandeprogram för Järvsö tätort*. Gävle

Länsmuseet Gävleborg (1984) *Förslag till bevarandeprogram för södra Järvsöbygden*. Gävle

Schissler, Pehr (1753) *Jerlsö sokns i Helsingelands beskrifning*. Faksimiltryck 1972. Stockholm.

Otryckt material

SJ-bolagiseringen, inventeringsblanketter

Landsantikvarien och lantmäteriets specialenhet nr 2 (1972) Kulturhistorisk byggnadsinventering på Lillsidan (stencil)

Muntliga källor

Nisse Olofsson, Järvsö. Muntliga uppgifter, juli 2013.

Muntliga uppgifter från enskilda fastighetsägare.

I LÄNSMUSEETS ARKIV FÖRVARAS

Inventeringskartor

Inventeringsblanketter

Digitalfoton från inventeringen

Korrespondens

Kopior på äldre handlingar

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Uppdragsgivare: Ljusdals kommun

Besiktningstillfällen: 2013-06-10, 2013-06-17, 2013-06-18, 2013-06-24,
2013-06-25, 2013-06-27

Projektledare: Daniel Olsson

Fastighet: Berörda fastigheter presenteras i rapporten

Socken: Järvsö

Kommun: Ljusdal

Allmänt om de utvalda fastigheterna

I denna bilaga beskrivs kortfattat de fastigheter och byggnader inom inventeringsområdet som vid inventeringen bedömdes ha ett särskilt högt kulturhistoriskt värde. Fastigheterna behandlas by för by, men ej i kronologisk ordning efter fastighetsbeteckningen. För ytterligare bakgrund hänvisas till rapporttexten. För fastigheternas placeringar hänvisas till kartorna för respektive by i rapporten.

Skriksvik

	Fastighet: Skriksvik 6:22 Inv.nr: 1 Gårdsnamn: Hansas boa Byggår: Ca 1910 Urvalskriterium: Tidstypiskt affärshus Karaktär: Stort affärshus i 2 våningar direkt intill landsvägen. Liggande/stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, balkong i två plan med gråmålade räcken, svart trapetskorrugerat plåttak, tegelskorstenar med profilerade krön. Skydd: - Övrigt: Huset hörde ursprungligen samman med gården Hansas, nuvarande Skriksvik 9:3. Källa: <i>Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995</i>, s.51/ <i>Järvsöbyarna 8</i>, s.110/ Byggnadsinventeringen 1972.
	Fastighet: Skriksvik 9:3 Inv.nr: 2 Gårdsnamn: Hansas Byggår: Bostadshus ca 1900, loge ca 1860, ladugård ca 1910 Urvalskriterium: Tidstypisk gård, unika byggnader Karaktär: Hälsingegård: Bostadshus i 1½ våning med rödmålad panel, vita omfattningar, glasveranda, balkong, ovanliga fönsteromfattningar, 2-kupigt tegeltak, profilerade tegelskorstenar. Loge i rödmålat timmer i hela 5 plan med tvåkupigt tegeltak. Ladugård med obehandlad stående träpanel och plåttak. Skydd: - Övrigt: Grindstolpar i sten och rödmålat spjälstaket. Källa: <i>Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995</i>, s.51/ Byggnadsinventeringen 1972.

Skästra

Fastighet: Väster-Skästra 15:1 **Inv.nr:** 3
Gårdsnamn: Skästra skola
Byggår: 1895, om- och tillbyggd 1930-1931
Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde
Karaktär: Tidstypiskt stor skolbyggnad i ett dominerande läge i byn, uppförd i 2 plan samt källar- och vindsvåning, putsad grå grund, rödmålad panel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak, takkupa, modern veranda i 2 plan på gaveln.
 Gårdshus med rödmålad panel, modernt plåttak och ventilationshuv mitt pånocken
Skydd: -
Övrigt: Skolverksamheten lades ned vt 1990.
Källa: *Järvsöbyarna* 8, s. 46/ Byggnadsinventeringen 1972.

Fastighet: Väster-Skästra 3:18 **Inv.nr:** 4
Gårdsnamn: Halvars
Byggår: 1880-talet(?)
Urvalskriterium: Tidstypiskt affärshus
Karaktär: Stort affärshus i 2 våningar samt inredd vind, placerat i sutterängläge med ljust gulmålad fasspontpanel och vita omfattningar, sadeltak, skorstenar med profilerat krön. Timrat obehandlat uthus med spåntak (tidigare tegeltak nedplockat)
Skydd: -
Övrigt: Inrymmer 5 lägenheter. I huset fanns affär från 1880-talet till 1960-talet. Byggnaden har även inrymt bageri och café.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn* 1995, s.53/
Järvsöbyarna 8, s. 80f.

Fastighet: Väster-Skästra 3:38 **Inv.nr:** 5
Gårdsnamn: Lôkes
Byggår: Bostadshuset från 1800-talets mitt
Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård
Karaktär: Stort bostadshus i två plan med fyra fönsteraxlar på gaveln, ljusgulmålad träpanel, mörkare fönsterbågar och omfattningar, stora lunettfönster på gavlarna, tvåkupigt tegeltak, tegelskorstenar. Rödmålade ekonomibyggnader med tegel- eller plåttak. Hela 3 st härbren i rad varav ett trevåningshärbre.
Skydd: -
Övrigt: Äldre trädgård omgärdad av rödmålat spjälstaket. Bostadshuset har tidigare fungerat som gästgiveri mm. Uppfördes för Skästra marknads behov.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn* 1995, s.53/
Järvsöbyarna 8, s.19

Fastighet: Väster-Skästra 9:12 **Inv.nr:** 6
Gårdsnamn: Lass Mats
Byggår: 1800-talets slut till 1900-talet början
Urvalskriterium: Tidstypisk mindre gård
Karaktär: Bostadshus 1½ plan med rödmålad träpanel, vita omfattningar, öppen veranda med valmat tak, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Ekonomibyggnad i två våningar med vitputsad bottenvåning och rödmålad träpanel samt plåttak. Timrat härbre i två våningar.
Skydd: -
Övrigt:
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.53*

Fastighet: Öster-Skästra 9:31 **Inv.nr:** 7
Gårdsnamn: Ersk-Anders
Byggår: Bostadshus ca 1850 resp. 1910
Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård
Karaktär: Bostadshus i 2 plan, stående rödmålad panel, vita omfattningar, glasveranda, balkong, tvåkupigt tegel, vitputsade skorstenar. Bostadshus i 2 våningar, rödmålat timmer, vita omfattningar, vitmålad Järvsöbrokvist, tvåkupigt tegel, vitputsad skorsten, äldre tillbyggnad på gavel. Rödmålad timrad ekonomibyggnad med plåttak. Stor ladugård med fasad av tegel och stående rödmålad panel, vita omfattningar, plåttak.
Skydd: -
Övrigt: Äldre trädgård. Bedriver ”Bo på Hälsingegård” på gården. Drev tidigare affär i byggnad vid vägen.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.53/ Järvsöbyarna 8, s.17*

Fastighet: Öster-Skästra 9:29 **Inv.nr:** 8
Gårdsnamn: Påls-Ollas
Byggår: Huvudbyggnad ca 1860
Urvalskriterium: Tidstypisk gård
Karaktär: Bostadshus i två plan med rödmålad locklistpanel, vita omfattningar, öppen vitmålad veranda, två kupigt tegeltak och vitputsade skorstenar. Rödmålade timrade ekonomibyggnader med plåttak respektive tegeltak, jordkällare, garage.
Skydd: -
Övrigt: Ekonomibyggnader sammanbyggda med Ersk-Anders.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.53.*

Fastighet: Öster-Skästra 5:22 **Inv.nr:** 9
Gårdsnamn: Ahlborgs
Byggår: Kring sekelskiftet 1900, senare tillbyggt åt väster
Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus
Karaktär: Stort bostadshus med liggande rödmålad träpanel och vita omfattningar, småspröjsad äldre glasveranda och brokvist, modernare glasveranda i anpassad stil mot väster, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar med profilerade krön.
Skydd: -
Övrigt: Uthus saknas.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54*

Fastighet: Öster-Skästra 5:29 **Inv.nr:** 10
Gårdsnamn: Nils-Ers/Markussons
Byggår: Sent 1800-tal(?)
Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus
Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med liggande och stående rödmålad fasspontpanel och vita omfattningar, profilerade knutar, stor glasveranda mot gården, 2-kupigt tegeltak, skorsten av tegel.
Skydd: -
Övrigt: Ägaren Axel Ahlborg sålde hemmanet till Skästra ångsåg på 1940-talet och gården kallades därefter Bolagsgården.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54/ Järvsöbyarna 8, s.14*

Fastighet: Öster-Skästra 4:17 **Inv.nr:** 11
Gårdsnamn: Nya lådfabriken
Byggår: 1955?
Urvalskriterium: Tidstypisk mindre industribyggnad
Karaktär: Byggnad i 1 plan plus källarvåning med putsad ljusgrå fasad, tak av pannplåt, utdraget tak över lastbrygga.
Skydd: -
Övrigt: Lådfabriken tillverkade bärlådor säsongsvis och sysselsatte som mest 25 personer.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54/ Järvsöbyarna 8, s.74*

Fastighet: Öster-Skästra 4:18 **Inv.nr:** 12
Gårdsnamn: Mattiassons
Byggår: 1905
Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus
Karaktär: Byggnad i 1½ våning med rödmålat timmer respektive träpanel, vita omfattningar, gulmålade dörrar, glasveranda och brokvistar, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten med profilerat krön.
Skydd: -
Övrigt: Tidigare lanthandel, inrymmer nu Järvsö gårdsbageri.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54*

Fastighet: Öster-Skästra 4:33

Inv.nr: 13

Gårdsnamn: Arves

Byggår: 1890-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Bostadshus 1½ våning med ljust målad träpanel, mörkare omfattningar, nyuppförd glasveranda i äldre stil, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Stor kombinerad ekonomibyggnad som inrymmer, bakstuga med kammare, loge, ladugård, stall mm, rödmålad fasad av liggande träpanel/timmer, vita omfattningar, Järvsöbrokvist, logbrygga med stenarbeten, 2-kupigt tegeltak, smedja, lada, lekstuga.

Skydd: -

Övrigt: Gården Arves brann ned 1896 och återuppfördes sedan här.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.54/

Byggnadsinventeringen 1972/ *Järvsöbyarna 8*, s.14

Fastighet: Öster-Skästra 8:52

Inv.nr: 14

Gårdsnamn: Larsas

Byggår: ca 1900

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med liggande och stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, brunmålade dörrar, spröjsad glasveranda i två våningar, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten. Två rödmålade äldre uthus med vita omfattningar och tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Rödmålat spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.54

Fastighet: Öster-Skästra 1:21

Inv.nr: 15

Gårdsnamn: Sjöllingas

Byggår: 1800-talets slut till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Bostadshus i två våningar med vit träpanel och vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak. Stor ekonomibyggnad uppförd i sutterängläge med murad fasad, timmer och träpanel i röd kulör med vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak. Fler äldre rödmålade ekonomibyggnader med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.54/

Järvsöbyarna 8, s.87

Fastighet: Öster-Skästra 8:49 **Inv.nr:** 16
Gårdsnamn: Räva-Mårtens
Byggår: 1930- eller 1940-talet
Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus
Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med underliggande källare med utbyggt garage. Putsad mörkgrå grund, röd locklistpanel, vita fönsterbågar, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten.
Skydd: -
Övrigt: Utbytta garageportar.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54*

Fastighet: Öster-Skästra 7:22 **Inv.nr:** 17
Gårdsnamn: Räva-Pers
Byggår: 1930-talets slut
Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus
Karaktär: Bostadshus i två plan med kvadratisk plan, gulmålad locklistpanel, gröna fönsterbågar, vitmålade foder, pyramidformat tak täckt med trapetskorrugerad svart plåt, tegelskorsten. Samtida rödmålad uthuslänga.
Skydd: -
Övrigt: Ytterdörren, balkongen och trappan vid entrén på bottenvåningen är utbytta.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54*

Fastighet: Östra-Skästra 6:13 **Inv.nr:** 18
Gårdsnamn: Skraddars i Åsgård
Byggår: Bostadshus från 1700-talets senare del eller 1800-talet respektive 1900-talet.
Urvalskriterium: Tidstypisk mindre gård
Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med fasader av rödmålat timmer, vita omfattningar, brokvist, 2-kupigt tegel. Bostadshus i 1 plan med inredd vind med rödmålad träfasad, öppen bred brokvist/veranda.
Skydd: -
Övrigt: Byggnaderna placerade förskjutet i förhållande till varandra. Äldre trädgård vid husen.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.54*

Norrvåga

Fastighet: Norrvåga 24:4

Inv.nr: 19

Gårdsnamn: "235 Våga"

Byggår: ca 1880

Urvalskriterium: Tidstypisk banvaktarstuga vid järnvägen

Karaktär: Liten stuga i ett plan med rödmålad stående och liggande träpanel, vita omfattningar, svart trapetskorrugerat plåttak, tegel-skorsten. Samtida uthus med stående röd locklistpanel, dörrar i svart kulör, svart trapetskorrugerat plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Den bäst bevarade banvaktarstugan inom inventerings-området.

Källa:

Fastighet: Norrvåga 4:10

Inv.nr: 20

Gårdsnamn: Tuppa-Antes (Rullbo)

Byggår: 1910- till 1920-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Bostadshus i 1 våning med inredd vind, stående rödmålad locklistpanel, vitmålade omfattningar, mansardtak med 2-kupigt tegel, tegelskorsten, vitmålade veranda med tak. Uthus med rödmålad träpanel och plåttak.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.73*

Fastighet: Norrvåga 6:12

Inv.nr: 21

Gårdsnamn: Mångs

Byggår: Huvudbyggnad från 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med framskjutet mittparti, liggande och stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar, tillbyggd glasveranda i anpassad stil. Vinkelbyggnad i 1½ plan med röd träpanel, vita omfattningar och 2-kupigt tegeltak. Äldre ekonomibyggnader saknas.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård omgärdad av rödmålat spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.73*

Fastighet: Norrvåga 13:9

Inv.nr: 22

Gårdsnamn: Jon-Anners

Byggår: 1800-talets senare del

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Bostadshus i 2 plan med stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, glasveranda och balkong, 2-kupigt tegeltak, tegel-skorstenar. Bostadshus i 1½ våning med stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, senare tillbyggd altan med tak, 2-kupigt tegeltak. Stor rödmålad timmerloge, timrat rödmålat sädesmagasin i 3 våningar på höga stenstolpar, timrat rödmålat härbre, garage, lekstuga från 1900-talets början med utsirade detaljer.

Skydd: -

Övrigt: Stenstolpar och rödmålat spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.73

Fastighet: Norrvåga 4:54

Inv.nr: 23

Gårdsnamn: Ol-Jörs

Byggår: Bostadshus från 1860-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Bostadshus i 2 plan med rödmålat timmer/träpanel, vita omfattningar, lunettfönster på gavlarna, 2-kupigt tegeltak och profilerade tegelskorstenar. Stor log- och ladugårdsbyggnad med fasad av rödmålat timmer samt vitputsad grund, liggande träpanel, 2-kupigt tegeltak. Vagnslider med rödmålad träfasad, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Stenstolpar och rödmålat spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.73/ Läns-museets ärendearkiv

Fastighet: Norrvåga 3:12

Inv.nr: 24

Gårdsnamn: Tura

Byggår: 1800-talet/1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Sammanbyggd bostads- och ladugårdslänga av rödmålat timmer/putsad grund, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak, vitputsade skorstenar. Bostadshus i 1 plan med röd träpanel, vita omfattningar, brokvist, 2-kupigt tegeltak. Flera rödmålade uthus/ekonomibyggnader med 2-kupiga tegeltak.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.73

Fastighet: Norrvåga 1:1

Inv.nr: 25

Gårdsnamn: Arves

Byggår: 1700-talets slut/1800-tal

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Bostadshus i två plan med framskjutet mittparti, fasad av rödmålat timmer/liggande locklistpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Bostadshus på gården i 1 våning med rödmålad fasad, vita omfattningar och brokvist. Ett flertal äldre rödmålade timrade ekonomibyggnader med svarta luckor och 2-kupiga tegeltak.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.73*

Sörvåga

Fastighet: Sörvåga 1:20

Inv.nr: 26

Gårdsnamn: Bäckens

Byggår: 1700-talets senare del till 1900-talets mitt

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Fyrbyggd gårdsmiljö. Äldre bostadshus i 1 plan med rödmålat timmer, vita omfattningar, blyspröjsade fönster, Järvsö-brokvist, källarsvale, sadeltak, vitputsade skorstenar. Portlidsbyggnad i 2 plan av liggande rödmålat timmer, vita omfattningar, blyspröjsade fönster, 2-kupigt tegeltak. Ladugård från 1900-talet med vitputsad fasad och röd träpanel, vita omfattningar. (Modernare bostadshus från 1950-talet). Lektuga, loge, härbre, bakstuga mm

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser ej det modernare bostadshuset. Gården finns avbildad på konstverk av Axel Nilsson från 1924 i Läns-museet Gävleborgs samlingar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s. 72*

Fastighet: Sörvåga 5:16

Inv.nr: 27

Gårdsnamn: Hammars

Byggår: 1800-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med liggande och stående rödmålad träpanel och vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak och tegelskorstenar. Sammanbyggda ekonomibyggnader med putsad vit fasad och rödmålad träpanel samt vita omfattningar och tegeltak/plåttak, 2 rödmålade timrade härbren med tak av 2-kupigt tegel.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s. 72*

Fastighet: Sörvåga 6:52

Inv.nr: 28

Gårdsnamn: Pell-Pers

Byggår: 1800-tal?

Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre torp

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med röd träpanel, vita omfattningar, brokvist och plåttak. Bostadshus i 1 plan med röd träpanel, vita omfattningar, brokvist och sadeltak. Härbre i 2 våningar med 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Äldre stenmur av natursten mot byvägen.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s.72*

Fastighet: Sörvåga 6:11

Inv.nr: 29

Gårdsnamn: Hammers

Byggår: 1800-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt torp

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning tillbyggt bakåt med fasad av synligt rödmålat timmer, vita omfattningar, vitmålad öppen brokvist med utsirade trädetaljer samt äldre dubbeldörr. Äldre uthus inom fastigheten.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s.72*

Storsved

Fastighet: Storsved 6:34

Inv.nr: 30

Gårdsnamn: Slätmo

Byggår: Huvudbyggnad: 1800-talet?

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus på en gård.

Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med fasad av synligt obehandlat timmer, sidoförskjuten entrédörr, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten. (Modernt bostadshus i vinkel). Flera äldre ekonomibyggnader, bl a härbre i 2 våningar av timmer med pannplåt, matkällare med plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudbyggnaden på fastigheten.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s.58*

Fastighet: Storsved 18:1

Inv.nr: 31

Gårdsnamn: Strids (Masa)

Byggår: 1930- till 1940-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 våning med källare, putsad grå grund, stående gul locklistpanel, vita omfattningar, terrass med järnräcke, svart modernt plåttak i tegelprofil. Litet gårdshus i 1 våning, gul locklistpanel, vita omfattningar, pannplåt, tegelskorsten. Uthuslänga med röd träpanel, grönmålade portar, vita omfattningar, plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Fler ekonomibyggnader söder om huvudbyggnaden.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s.58*

Fastighet: Storsved 2:22

Inv.nr: 32

Gårdsnamn: Tomtens lada

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Personhistoriskt värde

Karaktär: Stor lada i suterrängläge med rödmålad stående panel, svarta portar, pannplåt.

Skydd: -

Övrigt: Denna lada hade en betydande roll i filmen "Tomten – en vintersaga" från 1941 som bygger på Viktor Rydbergs dikt Tomten. Filmen visas vid jultid i TV varje år.

Källa: Länsmuseets ärendearkiv

Fastighet: Storsved 5:13

Inv.nr: 33

Gårdsnamn: Skomakars

Byggår: 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre torp

Karaktär: Bostadshus i 1½ plan med stående röd träpanel, vita omfattningar, Järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten. Bostadshus i 1 våning med fasad av liggande obehandlat timmer, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: -

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995. s.58*

Kyrkbyn

Fastighet: Järvsö-kyrkby 4:13

Inv.nr: 34

Gårdsnamn: Smens (?)

Byggår: 1930-talets senare hälft

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Bostadshus i 2 plan med källare med putsad grå grund, vitputsad fasad, ursprungliga fönster, rundat burspråk, terrass med järnräcke, pyramidformat plåttak. Trädgård med trappa mot Gamla landsvägen.

Skydd: -

Övrigt: Ny källardörr i funkisstil. Järvsös bäst bevarade funkishus

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.32*

Fastighet: Järvsö-kyrkby 8:26

Inv.nr: 35

Gårdsnamn:

Byggår: 1950-talet eller 1960-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus.

Karaktär: Bostadshus i 1½ plan med nedgrävt stort garage vid Rödmyravägen. Grå putsad grund, bruna garageportar, tegelfasad, vita fönster, balkong med järnräcke, glasveranda i äldre stil, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten, lekstuga, trädgård.

Skydd: -

Övrigt: Glasverandan i äldre stil påverkar upplevelsen av byggnaden.

Källa:

Fastighet: Järvsö-kyrkby 7:25

Inv.nr: 36

Gårdsnamn: Glasens

Byggår: 1800-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt småbruk

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med eternitfasad, vita omfattningar, rött falsat plåttak, skorsten. Rödmålade timrade ekonomibyggnader i 1½ våning, 2-kupigt tegeltak. Timrat rödmålat härbre med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Gården delvis kringväxt av buskvegetation.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.32

Fastighet: Järvsö-Kyrkby 11:17

Inv.nr: 37

Gårdsnamn: Lång-Hans

Byggår: 1700-talet till 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk hälsingegård (utan huvudbyggnad)

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med stående röd panel, vita omfattningar, enkupigt tegeltak, vitputsad skorsten. Logbyggnad med fasad av rödmålat timmer, vita omfattningar, luckor i svart kulör, pannplåt. Rödmålat härbre med 1-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Bostadshuset tillbyggt i två etapper mot väster. Nybyggd glasskiosk, trädäck och skyltning påverkar upplevelsen av anläggningen. Kafé i huvudbyggnaden. Logbyggnaden inrymmer Lill-Babs museum samt lekladugård.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.81

Fastighet: Järvsö-Kyrkby 30:1

Inv.nr: 38

Gårdsnamn: Järvsö sockenmagasin

Byggår: Uppfört i en våning på 1700-talet, påbyggt 1 våning och flyttat till denna plats 1843.

Urvalskriterium: Unik byggnad, samhällshistoriskt värde

Karaktär: Magasin i 4 våningar på stolpar och syllram, liggande rödmålat timmer/stående träpanel, portar och luckor, 1-kupigt tegel.

Skydd: Q i detaljplan

Övrigt: Orörd interiör

Källa: *Järvsöbyarna 1*, s.43ff

Fastighet: Järvsö-kyrkby 28:1

Inv.nr: 39

Gårdsnamn:

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus.

Karaktär: Bostadshus i 1½ plan med gul locklistpanel, vita omfattningar, balkong, tegelimiterande plåt, vitputsad skorsten. Litet gårdshus med beige putsad fasad, stående träpanel på gavlar, 2-kupigt tegel. Äldre uthus samt modern carport.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård med rödmålat staket och vit trägrind mot gatan.

Källa:

Fastighet: Järvsö -kyrkbyn S:1 **Inv.nr:** 40
Gårdsnamn: Distriktsmagasinet i Kyrkbyn
Byggår: 1700-talets slut.
Urvalskriterium: Unik byggnad, samhällshistoriskt värde.
Karaktär: Magasin i 3 våningar på stolpar och syllram, liggande timmer, portar och luckor, tegeltak.
Skydd: -
Övrigt: 1 av Järvsös 5 distriktsmagasin.
Källa: *Järvsöbyarna 1*, s. 43ff

Fastighet: Järvsö -kyrkby 5:40 **Inv.nr:** 41
Gårdsnamn: Haglunds
Byggår: 1800-talets slut till 1900-talets början.
Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde/tidstypisk gård.
Karaktär: Bostadshus i 2 plan med liggande rödmålad panel, vita omfattningar, glasveranda och balkonger, tegeltak, profilerade tegelskorstenar. Bostadshus i 1 våning med inredd vind med liggande rödmålad panel, vitmålade omfattningar, plåttak, tegelskorsten. Rödmålade ekonomibyggnader med liggande/stående träpanel, vita omfattningar, röda moderna plåttak.
Skydd: q i detaljplan.
Övrigt: Gården var under perioden 1760-talet till 1850 länsmansgård, gästgiveri och tingslokal. Huvudbyggnaden tilläggsisolerad på flera fasader.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995* s.31/Järvsöbyarna 1, s.40ff

Fastighet: Järvsö-kyrkby 3:24 **Inv.nr:** 42
Gårdsnamn: Malms
Byggår: 1950-talet
Urvalskriterium: Tidstypisk mindre villa
Karaktär: Bostadshus i 1 plan med källare placerad i sutterängläge, grågrön putsad källarfasad, gul lockslistpanel med vita omfattningar, entré med trappa med järnräcke, entrétak och modernare entrédörr, omfattningar, 2-kupigt tegeltak.
Skydd: -
Övrigt:
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.31

Fastighet: Järvsö-kyrkby 3:24

Inv.nr: 43

Gårdsnamn: Lutherska bönhuset

Byggår: 1867-1868

Urvalskriterium: Tidstypiskt stort bönhus

Karaktär: Stor träbyggnad i 1 plan placerad i sutterängläge med undervåning som tidigare inrymt stallar, liggande röd träpanel, vita omfattningar, höga fönster, stor öppen brokvist med snickeriarbeten, sadeltak, plåtklätt lågt torn.

Skydd: -

Övrigt: EFS bedrev verksamhet här från 1868-1967. Ett av de äldsta bevarade bönhusen i Hälsingland. Tillbyggt i etapper; 1904, 1920 och 1935. Byggnaden användes som kyrkolokal när Järvsö kyrka renoverades 1892 samt 1958. Delar av huset fungerade som skollokal 1920-1935.

Källa: *Järvsöbyarna 1*, s. 46/*Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.31

Fastighet: Järvsö-kyrkby 1:2

Inv.nr: 44

Gårdsnamn:

Byggår: Kring sekelskiftet 1900

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus med torn.

Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med torn med fasad av liggande och stående gulmålad fasspontpanel, gröna fönsterbågar med vita omfattningar, skyltfönster och modernare brun entrédörr, tegelimiterande röd plåt, vitputsad skorsten, plåtklädd grön tornspira med takkupor med fönster. Samtida rödmålat uthus med liggande träpanel, svarta luckor och vita omfattningar, grönt plåttak och skorsten av tegel, tillbyggd garagedel med putsad röd fasad och papptak.

Skydd: -

Övrigt: Tidigare Axels Molins lanthandel. Mätstation för SMHI:s väderobservationer på gården i 50 år.

Källa: *Järvsöbyarna 1*, s.63/ Ljusedalsposten, artiklar.

Fastighet: Järvsö-kyrkby 2:5

Inv.nr: 45

Gårdsnamn:

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus med samtida uthus.

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med liggande ljus träpanel med röda fönsterbågar, begiebruna omfattningar, framskjutet mittparti med glasveranda och balkong, runt gavelröstesfönster falsat rött plåttak och tegelskorsten. Uthus i 1 plan med vind med röd träpanel, grön- och vitmålade dörrar, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård omgärdad med rödmålat spjälstaket med grindar.

Källa:

Fastighet: Järvsö-Kyrkby 3:33

Inv.nr: 46

Gårdsnamn:

Byggår: 1950- eller 1960-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med grå sockel, gul tegelfasad, vita fönsterbågar, balkong med järnräcke, rött 2-kupigt tegeltak, gul tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård.

Källa:

Fastighet: Järvsö-kyrkby 1:30

Inv.nr: 47

Gårdsnamn: Jon Persas

Byggår: Cirka 1900-1920

Urvalskriterium: Tidstypiskt större bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1½ våning med ljus liggande träpanel, vita omfattningar, framskjutet mittparti med stor glasveranda med stora spröjsade fönsterpartier, mansardtak med 2-kupigt tegel, tegelskorstenar.

Skydd: q i detaljplan

Övrigt: Huset ritat av byggmästare Olof Engberg, Ljusdal. Var ursprungligen huvudbyggnad på ett jordbruk som senare styckats av i flera fastigheter. Byggnaden inrymmer idag lägenheter. Äldre trädgårdskaraktär med vitmålat spjälstaket.

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.31/Magnus Engberg, Ljusdal

Fastighet: Järvsö-kyrkby 1:24

Inv.nr: 48

Gårdsnamn: Tura

Byggår: Kring sekelskiftet 1900

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus.

Karaktär: Byggnad i 1½ våning med liggande beige träpanel, rödmålade fönsterbågar, vita omfattningar, rombiska gavelfönster, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten. Garage med plåttak, rödmålat uthus.

Skydd: -

Övrigt: Ursprungligen urmakare Per Olssons gård

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.31

Fastighet: Järvsö kyrkby 1:1

Inv.nr: 49

Gårdsnamn: Café Ljusnan

Byggår: 1900-talets början, moderniserad på 1950-talet.

Urvalskriterium: Tidstypisk renovering

Karaktär: Byggnad uppförd i vinkel i sutterängläge med 1 våning, källare och inredd vind, stående ljus locklistpanel, vita omfattningar, dörrar och fönster sannolikt från 1950-talet, brutet tak med 2-kupigt tegel och takkupor med fönster, tegelskorsten. Stor äldre trädgård omgärdad av trästaket med härbre ombyggt till sommarstuga.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudbyggnaden.

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.31

Kyrkön

Fastighet: Ön 3:1

Inv.nr: 50

Gårdsnamn: Järvsö kyrka

Byggår: 1830-1838

Urvalskriterium:

Karaktär: Sveriges enligt uppgift största landsortskyrka placerad på Kyrköns höjd i nordsydlig riktning. Putsad klassicistisk vitputsad fasad med rundbågiga fönster, koppartak, ett bastant torn med kopparhuv med urtavlor och kopparklädd lanternin med spira krönt av ett förgyllt kors.

Skydd: Kulturminneslagen, 4:e kap.

Övrigt: I anslutning till kyrkan ligger kyrkogården samt ett gravkapell i trä.

Källa: Järvsö kyrka/ Läns museets karaktärisering 2005

Fastighet: Ön 3:1 (samma fastighet som föregående)

Inv.nr: 51

Gårdsnamn: Prästgården

Byggår: 1700-talet till 1800-talet

Urvalskriterium:

Karaktär: Äldre bostadshuset med putsad grund, källarnedgång, putsad ljus fasad med målade pilastrar i rosa kulör, valmat och brutet tak med 2-kupigt taktegel med takkupor med fönster samt vitputsade skorstenar. Nyare bostadshuset med ljus locklistpanel och omfattningar i beige kulör, glasveranda i 2 våningar

Skydd: -

Övrigt: Trädgård med grusade gångar, planteringar, omgärdad av järnstaket och grindar mellan huggna stenstolpar. Järvsös runsten står i trädgården.

Källa: Järvsö kyrka/ Läns museets karaktärisering 2005

Fastighet: Ön 2:1

Inv.nr: 52

Gårdsnamn: Sockenstugan

Byggår: 1800-talet

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: Byggnad i 1 plan med vindsvåning, liggande och stående rödmålad panel, vita omfattningar, öppen brokvist på gaveln, tvåkupigt tegeltak, plåtklädd skorsten. Inom denna fastighet finns ytterligare ett antal byggnader varav flera äldre, exempelvis kyrkstallet vid brofästet.

Skydd: -

Övrigt: Mötesplats för socknens gemensamma angelägenheter innan Järvsö blev egen kommun.

Källa: Rådgivningsbesök i sockenstugan.

Stene

Fastighet: Stene 5:4

Inv.nr: 53

Gårdsnamn: Brostugan

Byggår: 1700-talet till 1900-talet

Urvalskriterium: Unik byggnad i Järvsö

Karaktär: Huvudbyggnad i en våning med inredd vind tillbyggd i etapper bakåt med en större flygelbyggnad, hela huset har stående rödmålad träpanel, grå omfattningar, stora fönster, brokvist mot landsvägen, brutet tak med 2-kupigt tegel, fönsterkupa, sadeltak med tegel på flygelbyggnad, tegelskorstenar. Rödmålade plank, rödmålat spjälstaket med vita grindar vid huvudbyggnaden.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Olika uppgifter om husets härkomst. Enl. fastighetsägaren är huset flyttat från Dalarna. Uppgifter finns även om att huset ursprungligen kan ha stått i byn Klacken i Järvsö. Kafé i huset sedan mycket lång tid, numer även rumsuthyrning och butik.

Källa: Fastighetsägaren/Nisse Olofsson, Järvsö/ *Herrarna på Stene*, s.36f

Fastighet: Stene 3:4

Inv.nr: 54

Gårdsnamn: Boas

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus.

Karaktär: Stor byggnad i 2½ våning med källare, putsade grund/källarväggar i grå kulör, liggande/stående fasspontpanel i vit kulör med grå omfattningar och röda fönsterbågar och dörrar. Öppen balkong i två våningar, affärsingång på gaveln, 2-kupigt taktegel, tegelskorstenar. Gårdshus med garage i samma färgsättning, stor friliggande jordkällare, modern friggebod.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Trädgård intill Ljusnan.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.56

Fastighet: Stene S:3

Inv.nr: 55

Gårdsnamn: Kyrkstallarna

Byggår: 1700-talet till 1800-talet

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: 30 stycken fristående kyrkstallar med obehandlade timmerväggar på hörnstenar, träportar, fönstergluggar saknas, sadeltak med 1-kupigt tegel.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Infotavla med text av Börje Björklund. Enligt denna flyttades stallarna kring 1860 från andra sidan landsvägen av Julius Brun vid uppförandet av Stene gård och de fick då nuvarande uppställning. De har ursprungligen varit fler. Flest bevarade i länet.

Källa: Infotavla på platsen med text av Börje Björklund.

Fastighet: Stene 9:1

Inv.nr: 56

Gårdsnamn: Stene gård

Byggår: 1800-talet

Urvalskriterium: Unik gårdsanläggning, samhällshistoriskt värde

Karaktär: 19 äldre byggnader av timmer. Två stora bostadshus i 2 plan med stengrund, gul panel, gröna omfattningar, glasverandor och öppna balkonger, sadeltak och tegelskorstenar, flertalet övriga byggnader är timrade och rödmålade med vita omfattningar, tak av 2-kupigt tegel, bland annat träteatern, logar, världsarvscentret, bakstuga, stall mm, växthus, lusthus, hälsingegårdsby för barn, dansbana mm. För närmare beskrivningar av byggnaderna hänvisas till nedanstående källor.

Skydd: Byggnadsminne, områdesbestämmelser

Övrigt: Gårdsanläggning skapad av Julius Brun cirka 1860-1900.

Läkarstation, apotek, handelsträdgård, jordbruk, sedermera pensionat och hantverkscentrum. Idag restaurang, sommarteater, örtagård, hantverk, världsarvscenter, auktionshall mm. Påkostade stenarbeten i form av källare, terrassmurar, trappor mm.

Källa: *Herrarna på Stene*, s.35ff/ Länsmuseets ärendearkiv, mm

Fastighet: Stene 9:2

Inv.nr: 57

Gårdsnamn: Kusmyra

Byggår: 1800-talet

Urvalskriterium: tidstypisk stor gård

Karaktär: Trebyggd gård med bostadshus på gårdens alla sidor, rödmålat timmer/träpanel, vita omfattningar, tegeltak/plåttak, skorstenar, ett antal rödmålade ekonomibyggnader, bland annat ett stort stall.

Skydd: -

Övrigt: Plats för hästkurser mm. Fotot taget vid Länsmuseets rådgivningsbesök 2004.

Källa: Länsmuseets ärendearkiv

Fastighet: Stene 2:5

Inv.nr: 58

Gårdsnamn: Stenshammar

Byggår: 1700-talets slut/1800-talets början

Urvalskriterium: Unik gårdsanläggning

Karaktär: Huvudbyggnad i 2 våningar med inredd vind, stående rödmålad träpanel, träbro utan tak, tegeltak med takkupa med fönster, tegelskorstenar. Liten stuga i 1 plan med stående rödmålad panel, vita omfattningar och tegeltak. Portliderbyggnad i 1½ våning, byggd i U-form med timmerfasad med vita omfattningar, tegeltak, timrad rödmålad korsformad loge med tegeltak samt ytterligare en rad rödmålade ekonomibyggnader, delvis inredda som övernattningshus och en loge med korsplan.

Skydd: Områdesbestämmelser.

Övrigt: Gården var tingsställe och gästgiveri under lång tid.

Pensionat bedrevs här under 1900-talet. Trädgårdsanläggning med grusgångar.

Källa: *Herrarna på Stene*, s.20ff

Fastighet: Stene 3:19

Inv.nr: 59

Gårdsnamn: Kristofers

Byggår: 1800-talets början till 1900-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk hälsingegård

Karaktär: Trebyggd gårdsmiljö. Gammelbyggnad i 2 våningar med rödmålad stående träpanel, vita omfattningar, tegeltak, järvsöbrokvist. Mycket välbevarade interiörer!

Timrad rödmålad portliderbyggnad i 2 våningar med tegeltak.

Logbyggnad, härbre m fl äldre ekonomibyggnader

Skydd: Byggnadsminne, områdesbestämmelser.

Övrigt: En av Hälsinglands 7 världsarvsgårdar. Aktivt jordbruk med djurdrift bedrivs på gården.

Källa: Läns museets ärendearkiv

Fastighet: Stene 3:19

Inv.nr: 59b

Gårdsnamn: Björs

Byggår: 1700-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk hälsingegård

Karaktär: Trebyggd gårdsmiljö. Gammelbyggnad i 1 våning med rödmålad timmerfasad, tegeltak, järvsöbrokvist. Välbevarade interiörer.

Bostadshus i 1½ plan med rödmålad fasad, tegeltak

Många äldre välbevarade ekonomibyggnader

Skydd: Områdesbestämmelser.

Övrigt: Aktivt jordbruk med djurdrift bedrivs på gården.

Källa: *Herrarna på Stene*, s.42ff

Öje

Fastighet: Öje 11:22

Inv.nr: 60

Gårdsnamn: Nybonns

Byggår: 1800-talets slut till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt större bostadshus med ekonomi-byggnad.

Karaktär: Bostadshus i 2½ våning, med stengrund, fasad av rödmålat timmer/liggande rödmålad träpanel, vita omfattningar, balkong/glasveranda, 2-kupigt tegeltak, profilerade tegelskorstenar. Stor äldre ekonomibyggnad av rödmålat timmer, vita omfattningar, svart trapetskorrugerad plåt.

Skydd: -

Övrigt: Äldre trädgård med flaggstång. Utbytta fönster (annan form) på huvudbyggnadens bottenvåning.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.81*

Fastighet: Öje 21:1

Inv.nr: 61

Gårdsnamn: Hedbergs (?)

Byggår: 1950-talet eller 1960-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus.

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med källare och inredd vindsvåning med gråputsade källarväggar, gråmålade fönsterbågar och dörrar, putsade fasader i gråblå kulör, vita fönsterbågar, entrétak, järnräcken, 2-kupigt tegeltak, takfönster, tegelskorsten. Vidbyggt stort garage med putsade grå fasader, brunmålade portar och tak av pannplåt.

Skydd: -

Övrigt: Utbytt entrédörr.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.81*

Fastighet: Öje 11:38

Inv.nr: 62

Gårdsnamn: Järvsö camping

Byggår: 1700-tal eller 1800-tal

Urvalskriterium: Tidstypisk fäbodstuga

Karaktär: Fd vallstuga, rödmålat liggande timmer, fönster med vita omfattningar, Järvsöbrokvist, 2-kupigt tegel.

Skydd: -

Övrigt: Flyttad från fäbodvallen Blacksås på 1960-talet. Okänt om brokvisten är hämtad från någon annan gård. Modern inredning i äldre stil. Ett antal av stugorna på campingområdet är fd spruthus i olika byar i Järvsö socken som flyttades hit och inreddes när campingen anlades på 1960-talet. Intressant som exempel på hur man flyttade byggnader för att använda som sommarbostäder.

Källa: Campingvärden.

Fastighet: Öje 23:1 **Inv.nr:** 63
Gårdsnamn: Lillboa
Byggår: 1900-talets början.
Urvalskriterium: Tidstypisk affärs- och bostadshus, tidstypisk 1950-talsrenovering
Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med affärsdel i 1 plan tillbyggd i vinkel. Eternitfasad/rödmålad träfasad mot öster, vitmålade omfattningar, träpanel, skyltfönster och butiksdörr, öppen brokvist, takkupor, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar.
Skydd: -
Övrigt: Lanthandel som var i drift till 1990-talet.
Källa: *Järvsöbvarna och deras gårdsnamn 1995. s.81*

Fastighet: Öje 10:18 **Inv.nr:** 64
Gårdsnamn: Ol Gummens/Franssons
Byggår: 1800-talets slut
Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård mitt i centrum
Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med rödmålad liggande och stående träpanel, vita omfattningar, öppen balkong, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten, liten utbyggnad med papptak. 2 flygelbyggnader med fasad av röd lockpanel, vita omfattningar, Järvsöbrokvistar, 2-kupigt tegeltak, gjuten källare under ett av dessa hus. Rödmålat timrat härbre.
Skydd: -
Övrigt: Trädgård med flaggstång.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.81*

Fastighet: Öje 10:24 **Inv.nr:** 65
Gårdsnamn:
Byggår: 1970-talet
Urvalskriterium: Tidstypisk villa
Karaktär: Bostadshus i sutterängläge i 2 plan med tegel-/mexitegelfasad, balkonger under tak mot öster, brunmålat slätt träräcke, vitmålade trädetaljer, tak av betongpannor.
Skydd: -
Övrigt: Tidstypisk trädgård.
Källa:

Fastighet: Öje 9:81

Inv.nr: 66

Gårdsnamn:

Byggår: 1970-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan sammanbyggt med framskjutet garage med fasad av mexitegel, bruna portar och vita trädetaljer, valmat tak med betongtegel och stort takutsprång. Fristående (troligen senare uppfört) garage med fasad av vitmålad träpanel och takutformning som huvudbyggnaden.

Skydd: -

Övrigt: Tidstypisk trädgård. Det fristående garaget passar väl ihop med huvudbyggnaden.

Källa:

Fastighet: Öje 9:81

Inv.nr: 67

Gårdsnamn:

Byggår: 1970-talet?

Urvalskriterium: Tidstypisk villa.

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med brunmålad liggande fjällpanel, vita fönsterbågar, gavelrösten med svart stående träpanel, vita trädetaljer.

Skydd: -

Övrigt: Tidstypisk trädgård med mycket växtlighet.

Källa:

Fastighet: Öje 8:33

Inv.nr: 68

Gårdsnamn:

Byggår: 1940-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med inredd vind, med gulmålad stående locklistpanel utan knutmarkeringar, vita fönsteromfattningar, öppen samtida brokvist, 2-kupigt tegel, tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt: Uthus saknas.

Källa:

Fastighet: Öster-Skästra 24:14 (Belägen i Öje)

Inv.nr: 69

Gårdsnamn: Järvsö station

Byggår: 1879

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde, kontinuitetsvärde

Karaktär: Stationsbyggnad av en modell som var vanlig längs Norra stambanan i 2 plan utdraget mittparti mot väster, med liggande gulmålad träpanel, vita fönsterbågar och röda omfattningar, perrontak med röd plåt mot spåren, valmat sadeltak med plåttäckning, gråmålade plåtklädda skorstenar. Uthuslänga i 1 våning med rödmålad träpanel, rött trapetskorrugerat plåttak. Jordkällare med sadeltak täckt med 2-kupigt tegel och rödmålade gavlar av träpanel.

Skydd: q i gällande detaljplan för stationshus, uthus och källare.

Övrigt: Används som kontor, turistbyrå och väntsal.

Källa: *Järvsö förr och nu*, s. 82

Fastighet: Öje 18:1

Inv.nr: 70

Gårdsnamn: "Tempix"

Byggår: 1955

Urvalskriterium: Tidstypiskt kontorshus med garage/samhällshistoriskt värde

Karaktär: Byggnad i 2 plan med källare med garage och inredd vindsvåning, sammanbyggd samtida lägre del i 1 plan med underliggande garage, grå källarfasad, grå garageportar, röd putsad fasad, snedställt burspråk i 2 våningar, takfönster, valmat sadeltak med 2-kupigt tegel.

Skydd: -

Övrigt: Inrymde ursprungligen lokaler för lantmäteriet och polisen, senare kommunalkontor. Inrymmer även idag kontorslokaler.

Källa: *Järvsö förr och nu*, s.164f

Fastighet: Öje 8:11

Inv.nr: 71

Gårdsnamn: Forslindska huset

Byggår: 1870-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1½ plan med butikslokal med skyltfönster mot genomfartsvägen, med liggande och stående ljus panel, röda fönsterbågar med gröna omfattningar, påkostade fönsteröverstycken, småspröjsad glasveranda i två våningar, rombiska gavelfönster, rött falsat plåttak och vitputsade skorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Mycket välbevarade interiörer, bla butiksinredning. Modernt järnräcke mot gatan, vilken har höjts kraftigt sedan huset uppfördes.

Källa: Läns museet ärendearkiv.

Fastighet: Öje 7:3

Inv.nr: 72

Gårdsnamn: Fd Handelsbankens hus

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus

Karaktär: Byggnad i 2 plan med huggen stensockel, ljusgul locklistpanel, vita omfattningar, entré mot gatan med stentrappa, röd trapetskorrugerat plåt, tegelskorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Plank uppfört i modern tid mot gård. Dörrar utbytta, markiser vid vissa fönster mot gatan.

Källa:

Fastighet: Öje 6:30

Inv.nr: 73

Gårdsnamn: Järvsö vapen

Byggår: 1950-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus

Karaktär: Byggnad i 2 plan med inredd vindsvåning med butikslokal med ursprunglig utformning med rött klinker, skyltfönster och tillhörande glasörr, grå putsad sockel, ljusgul fasadputs, tidstypiska vitmålade fönsterbågar, burspråk, fransk balkong, takkupor, 2-kupigt tegeltak och skorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Ursprungligen livsmedelsbutik, idag jakt- och fiskebutik.

Källa:

Fastighet: Öje 6:17

Inv.nr: 74

Gårdsnamn: Röda kvarn/Condis

Byggår: 1920- talet eller 1930-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk affärs- och bostadshus

Karaktär: Affärshus med grå källarfasad, kraftigt markerade hörn i grå kulör, ljust putsad fasad, skyltfönster och baldakintak, karosseripanel, balkonger med senare tillkomna räcken, 2-kupigt tegeltak, takkupa med lunettfönster, skorstenar. Gulmålat uthus av trä.

Skydd: -

Övrigt: Utbytta dörrar. Verandor med rödmålade räcken mot Stenevägen. Ursprungligen biograf Röda kvarn samt olika affärslokaler och Condis i källarplan. Condis bedriver idag verksamhet på både plan 1 och 2.

Källa:

Fastighet: Öje 6:57

Inv.nr: 75

Gårdsnamn: Anners Pers

Byggår: 1800-tal

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård mitt i centrum

Karaktär: Bostadshus mot väster i 2 våningar med liggande/stående röd träpanel, vita omfattningar, stor glasveranda i 2 plan, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Bostadshus mot söder i 2 våningar med liggande röd träpanel, vita omfattningar, brokvist av järvsömodell samt liknande entrétak, källarnedgång, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Bostadshus mot norr i 1½ plan sammanbyggt med fd ladugård i vinkel med fasad av liggande rödmålat timmer, vita omfattningar, järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak med särskilt påkostad takfot. Loge, härbre, garage m fl ekonomibyggnader, flertalet rödmålade med vita omfattningar och tak av 2-kupigt tegel.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård med grusgångar, planteringar, omgärdat med häck och spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.81

Fastighet: Öje 8:68

Inv.nr: 76

Gårdsnamn: Järvsö tingshus

Byggår: 1890

Urvalskriterium: Tidstypisk myndighetsbyggnad/samhällshistoriskt värde/arkitektoniskt värde

Karaktär: Byggnad i 1 plan med inredd källarvåning samt 2 mindre övervåningar på var sida den genomgående tingssalen, med putsad grå källarfasad/huggen sten, gul putsad fasad med klassicistiskt formspråk med dörrar och fönsterbågar i brun kulör, tingssalens fönster med rundad överdel, granittrappor vid de 2 ingångarna, runda gavelfönster, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar

Skydd: q i detaljplan

Övrigt: Uppförd som tings- och polishus. Efter tingets flytt till Ljusdal i mitten av 1920-talet inreddes huset som kommunalkontor, bibliotek och bostad. Polisen kvar i huset till 1955, kommunalsammanträden till 1971, biblioteket kvar till 2006. Idag privatägt.

Källa: Läns museets ärendearkiv.

Fastighet: Öje 7:51

Inv.nr: 77

Gårdsnamn: EFS-kyrkan

Byggår: 1968

Urvalskriterium: Tidstypisk kyrkolokal, arkitektoniskt värde

Karaktär: Rektangulär byggnad i 2 plan i sutterängläge med grå putsad källarfasad, röd tegelfasad, vita fönsterbågar, bruna dörrar, pyramidformat koppartak med mycket hög avsmalnande spira mitt på taket.

Skydd: q i detaljplan

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.81

Fastighet: Öje 7:1

Inv.nr: 78

Gårdsnamn: Ol-Ingmars

Byggår: 1800-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård mitt i centrum

Karaktär: Trebyggd gårdsplan med bostadshus mot väster i 1½ våning, gjuten sockel, röd locklistpanel, vita omfattningar, glasveranda i 1 våning, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Bostadshus mot norr i 1½ våning med fasad av rödmålad liggande träpanel, vita omfattningar, järvsöbrokvist med källarnedgång, 2-kupigt tegeltak. Bostadshus mot öster i 2 våningar med stående röd locklistpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak, grå putsade skorstenar. Ekonomibyggnad med vit putsad fasad, stående röd träpanel, tvåkupigt tegeltak. Ytterligare rödmålade ekonomibyggnader bl a ett timrat härbre i 2 våningar.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård omgärdad av rödmålat spjälstaket med grindstolpar av sten.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn*, s. 81

Fastighet: Öje 7:41

Inv.nr: 79

Gårdsnamn:

Byggår: 1950-1960-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med källare med garage, putsad grå källarfasad, brunmålade portar, röd tegelfasad med vita fönsterbågar. Röd tegelskorsten, veranda med murad eldstad av rött tegel.

Skydd: -

Övrigt: Tidstypisk trädgård.

Källa:

Fastighet: Öje 6:51

Inv.nr: 80

Gårdsnamn: Jerfstens

Byggår: 1800-talets slut eller 1900-talets första decennier.

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Bostadshus i vinkel i 1½ plan med fasad av röd träpanel med vita omfattningar, profilerade fönsterfoder med särskilt påkostade överstycken, senare tillbyggnad med balkong, 2-kupigt tegeltak och tegelskorstenar.

Skydd: q i detaljplan

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.81

Fastighet: Öje 12:7

Inv.nr: 81

Gårdsnamn:

Byggår: 1950-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med grå sockel, gul stående locklistpanel och vita omfattningar, brunmålad dörr, gjuten trappa med järnräcken, entrétak. 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt:

Källa:

Fastighet: Öje 6:20

Inv.nr: 82

Gårdsnamn: Hembygdsgården

Byggår: Hembygdsgården anlagd på 1940-talet med hitflyttade byggnader från 1600-talet till 1900-talet

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: Huvudbyggnad i 2 plan med senare tillkommen tillbyggnad bakåt, röd träpanel med vita omfattningar, tegel- och plåttak, vitputsad skorsten. Parstuga i 1 plan med fasad av obehandlat timmer, järvsöbrokvist, tegeltak och vitputsade skorstenar. Röd-målad timmerloge med tegeltak, obehandlad stor timmerloge med logbrygga och pannplåt, obehandlat timmerhärbre på stolpar och syllram med plåttak, obehandlad mangelbod med tegeltak, rödmålat godsmagasin med vita omfattningar och tegeltak

Skydd: Gården med i fornminnesregistret (!)

Övrigt:

Källa: Läns museet; Underhålls- och åtgärdsprogram 2010

Fastighet: Öje 6:15

Inv.nr: 83

Gårdsnamn: Murar Jerfstens (?)

Byggår: 1910- eller 1920-talet

Urvalskriterium: tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med inredd vind, med rödmålad träpanel, vita omfattningar, brutet tak med 2-kupigt tegeltak och takkupor med fönster mot vägen. Gårdshus med källare med stengrund, rödmålad träpanel, vita omfattningar, 1-kupigt tegeltak, vitputsad skorsten.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s. 81

Fastighet: Öje 5:10

Inv.nr: 84

Gårdsnamn: Wallmons

Byggår: 1800-talet

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde/Ovanlig byggnad

Karaktär: Bostadshus i 1 våning med inredd vind, liggande gulmålad träpanel, grå omfattningar, öppen balkong i 2 plan, takkupa med dörr till balkong, mansardtak med 2-kupigt tegel, tegelskorstenar, uthus med fasad av tegel, rödmålad äldre ekonomibyggnad med skorsten och 2-kupigt tegeltak.

Skydd: q i detaljplan.

Övrigt: Fler byggnader i området har tidigare hört till fastigheten, bla en lada på en nu avstyckad tomt. Har varit tingsställe

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s. 81

Fastighet: Öje 6:42

Inv.nr: 85

Gårdsnamn:

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus i jugendstil

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med liggande träpanel, grönmålade fönsterbågar och vita omfattningar, balkong med utsirade träräcken, framskjutet mittparti med runt gavelfönster överst, falsat grått plåttak och tegelskorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård med häckar.

Källa:

Fastighet: Öje 6:39

Inv.nr: 86

Gårdsnamn:

Byggår: 1930- till 1950-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt putsat bostadshus

Karaktär: Mörk sockel, putsad fasad i beige kulör, vitmålade fönsterbågar, bruna ursprungliga dörrar, tegelomfattningar, räcken och trappor av järn, 2-kupigt taktegel och tegelskorstenar. Tre mindre uthusbyggnader bakom huvudbyggnaden.

Skydd: -

Övrigt: Äldre trädgård med järnstaket mot genomfartsvägen.

Källa:

Fastighet: Öje 2:12

Inv.nr: 87

Gårdsnamn:

Byggår: 1930- till 1950-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt putsat bostadshus

Karaktär: Putsad ljusgul fasad, antikinspirerat entréparti med brokvist med runda pelare med marmoreringar, balkong, fönster utan spröjs, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård med häck mot genomfartsvägen.

Källa:

Fastighet: Öje 2:15

Inv.nr: 88

Gårdsnamn: Ahlströms/Pellas

Byggår: (1600-) till 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk mindre gård.

Karaktär: Bostadshus mot söder i 1½ våning tillbyggt mot söder, liggande röd träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak.

Liderbyggnad mot väster i 1½ våning med röd locklistpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak. Litet bostadshus mot norr i 1 plan med röd locklistpanel, vita omfattningar, liten glasveranda mot gården, 2-kupigt tegeltak. Rödmålad brunn. Fler äldre ekonomi-byggnader ligger väster om gårdsplanen.

Skydd: -

Övrigt: Flaggstång mitt på gårdsplanen. Gården kringväxt med buskvegetation.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.8§

Fastighet: Öje 4:8

Inv.nr: 89

Gårdsnamn: Röda gården/Öjeskolan

Byggår: 1840-talet, tillbyggt mot väster senare

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde/unik byggnad

Karaktär: Skolbyggnad i 2 våningar med tillbyggnad bakåt. Röd locklistpanel, vita omfattningar, många fönster, lunettfönster på gavlarnas vindsvåning, sadeltak med valmade gavelspetsar med 2-kupigt taktegel. Bred trappa till entrédörrar med överljus, lunettfönster. Parstuga i 1 våning med fasad av rödmålat timmer, småspröjsade fönster, brunmålad port med överljus, 1-kupigt tegeltak. Jordkällare med sadeltak täckt med 2-kupigt tegel.

Skydd: q i detaljplan

Övrigt: Skolbyggnad i över 160 år. För närvarande tom i väntan på beslut om framtida användning. Ytterligare en äldre stenkällare utan tak eller dörr intill skolbyggnaden.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.81/Länsmuseets ärendearkiv

Fastighet: Öje 19:1

Inv.nr: 90

Gårdsnamn:

Byggår: 1800-talets slut eller 1900-talets början.

Urvalskriterium: Tidstypiskt litet bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1½ våning med gul locklistpanel med vita omfattningar, inglasad brokvist med vitmålad dörr, 2-kupigt tegeltak, takkupa med fönster.

Skydd: -

Övrigt: Äldre uppvuxen trädgård.

Källa:

Fastighet: Öje 3:2

Inv.nr: 91

Gårdsnamn: Lillberga

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus med tillhörande uthus.

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med vit liggande träpanel, grå omfattningar, öppen brokvist, röd tegelimiterande plåt, tegelskorstenar. Uthuslänga i 1 våning med liggande röd panel, vita omfattningar och rad av svarta portar, fönster med småspröjs, 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Gården härstammar från 1700-talet.

Källa: Byggnadsinventeringen 1972/fastighetsägaren

Fastighet: Öje 3:19

Inv.nr: 92

Gårdsnamn: Berga/Järvsöbaden

Byggår:

Urvalskriterium:

Karaktär: Trebyggd gård med pensionatsbyggnader tillbyggda i etapper. Fler byggnader med rum finns nordost om gårdsplanen samt väster om landsvägen. Därtill finns det kvar ett antal äldre ekonomibyggnader sedan jordbrukstiden. Flertalet bostadshus har röd lockslippanel/liggande panel, vita omfattningar, balkonger och glasverandor, 2-kupigt tegeltak och tegelskorstenar. De äldre ekonomibyggnaderna är i flera fall rödmålade av timmer med vita omfattningar och tegeltak, bland annat en mycket stor loge.

Skydd: -

Övrigt: Klassiskt turistpensionat sedan 1905 som ännu drivs av samma släkt. Stor trädgårdsanläggning med grusgångar, rabatter, damm, lusthus, trädgårdsland, bärbuskar, samt ett växthus från tidigt 1900-tal. Sommarannexet brann ned för 10-15 år sedan.

Anläggningen har en 9-håls golfbana i anslutning till pensionatet.

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.81/ägarfamiljen

Fastighet: Öje 13:3

Inv.nr: 93

Gårdsnamn: Komministergården

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypisk byggnad

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med grå grund, rödmålade lockslippanel/vitmålade panel, vita omfattningar, centralt placerad balkong i 2 våningar med utsirade räcken, takdekorationer i trä vid gavelspetsar, 2-kupigt tegeltak och vitputsade skorstenar. Rödmålade uthusbyggnad.

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård med flaggstång, omgärdad av spjälstaket.

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.30

Fastighet: Öje 11:3

Inv.nr: 94

Gårdsnamn: Klangas

Byggår: 1950- eller 1960-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med underliggande källare med garage, putsade grå källarväggar, brun garageport, gult fasadtegel, vita fönsterbågar, liten takförsedd altan, 2-kupigt tegeltak, gul rak tegelskorsten, hög TV-antenn. Liten fristående brunmålad garagebyggnad i trä.

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.30*

Fastighet: Öje 10:34

Inv.nr: 95

Gårdsnamn: Mekanotjänst hus 4

Byggår: 1960-talet (?)

Urvalskriterium: Tidstypisk större industribyggnad

Karaktär: industribyggnad i 1 plan med rad med kontor och omklädningsrum närmast parkeringar, ljusgrön putsad fasad, vita fönsterbågar, entréer markerade med tegelpartier, karaktäristiskt fönsterband som följer takformen mot industrilokalen. Modernare silo och tillbyggd nyare del med godsmottagning mot söder.

Skydd: -

Övrigt: 1 av 3 samtida större industrihus som ligger bredvid varandra.

Källa:

Fastighet: Öje 17:2

Inv.nr: 96

Gårdsnamn:

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1½ våning med fasad av beige spritputs, med bruna fönsterbågar och släta omfattningar i ljusgul kulör. Öppen stor balkong i två våningar med snickeridetaljer i ljusgrön färgsättning, 2-kupigt tegeltak och tegelskorstenar. Flera uthus varav en längre uthuslänga med gulmålad träpanel, vita omfattningar och pulpettak.

Skydd: -

Övrigt: Verandans nuvarande färgsättning påverkar till viss mån upplevelsen av huset.

Källa:

Fastighet: Öje 14:1

Inv.nr: 97

Gårdsnamn:

Byggår: 1921

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs- och bostadshus med samtida gårdshus.

Karaktär: Byggnad i vinkel i 1 plan med inredd vindsvåning med putsad ljusgrön fasad, vita omfattningar, brunmålade dörrar, lunettfönster vid gavlar, brutet 2-kupigt tegeltak. Gårdshus i U-form med putsad ljusgrön fasad, bruna portar och brunmålade gavelpartier av trä, 2-kupigt tegeltak och en stor tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt: Byggnad ritad av byggmästare Olof Engberg, Ljusdal.

Inrymmer Järvsö värme och sanitet.

Källa: Magnus Engberg, Ljusdal.

Fastighet: Öje 7:6

Inv.nr: 98

Gårdsnamn:

Byggår: 1800-talets sista decennier

Urvalskriterium: Tidstypiskt större bostadshus.

Karaktär: Stort bostadshus med liggande och stående fasspantpanel i ljusgul kulör med vita omfattningar, öppna balkonger med lövsågeriarbeten, 2-kupigt tegeltak, plåtinklädda skorstenar. Modern gråmålad garagelänga i trä med vita detaljer och 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudbyggnaden. Delvis äldre trädgårds-karaktär.

Källa:

Fastighet: Öje 6:50

Inv.nr: 99

Gårdsnamn: Gamla järnhandeln

Byggår: 1800-talets sista decennier

Urvalskriterium: Tidstypiskt affärs och bostadshus

Karaktär: Byggnad i 2 våningar med inredd vindsvåning och utdraget trapphus med balkong överst. Liggande rödmålad träpanel/blåmålad vid butiksentré, skyltfönster och skyltskåp, utsirade fönsteromfattningar, falsat svart plåttak, senare upptaget takfönster, tegelskorstenar med profilerade krön. Senare uppfört gårdshus med rödmålad träfasad, vita omfattningar och skjutportar samt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Garn- och textilaffär sedan 1970-talet.

Källa: Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.81

Kramsta

Fastighet: Kramsta 1:26

Inv.nr: 100

Gårdsnamn: Lillälvsgården (Epidemisjukhuset)

Byggår: 1800-talets slut till 1900-talet

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde/tidstypiska byggnader

Karaktär: Trebyggd gård med 4 bostadshus med liggande/stående gul träpanel, ljusbruna omfattningar och bruna fönsterbågar, glasveranda på byggnaden mot öster samt mot söder, sammanbindningsgångar mellan husen, svart falsat plåttak, tegelskorstenar. Röd-målade ekonomibyggnader, svarta portar med tegel- eller plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Sveriges enda spetälskesjukhus 1868-1939. Vårdboende även idag, gårdsplan med planteringar och flaggstång.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.30/ *Järvsö förr och nu*, s 52ff

Fastighet: Kramsta 12:17

Inv.nr: 101

Gårdsnamn: Oleniusas

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk gårdsanläggning

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med röd träpanel, vita omfattningar, centralt placerad vitmålad balkong i två plan med lövsågeriarbeten, 2-kupigt tegeltak och tegelskorstenar. Ladugård med tegelfasad/rödmålad träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten, sammanbyggd med äldre rödmålad förrådsbyggnad i 1½ plan med vita omfattningar och 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Äldre trädgårdskaraktär med flaggstång, planteringar och klippt häck. Gården syns väl från järnvägen.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.30

Fastighet: Kramsta 7:22

Inv.nr: 102

Gårdsnamn: Lennart Anderssons

Byggår: 1700-talets slut eller 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk parstuga omgjord till sommarhus

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med röd locklistpanel, vita omfattningar, småspröjsade fönster, gråmålad Järvsöbrokvist med trätak, 1-kupigt tegeltak. Två ytterligare hus varav ett äldre med 2-kupigt tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Byggnaden flyttad från en gård i Nybo till nuvarande plats under 1900-talets första hälft av författarinnan Margit Söderholm för att användas som sommarstuga. Fastbandhage. Mycket vegetation väster om huvudbyggnaden.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.30/ Nisse Olofsson, Järvsö

Fastighet: Kramsta 8:13 **Inv.nr:** 103
Gårdsnamn: Hällgården
Byggår: 1800-talet (?)
Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre bostadshus
Karaktär: Byggnad i 1½ plan med rödmålad stående träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak med takkupa, höga tegelskorstenar. Rödmålat uthus med vita omfattningar och 2-kupigt taktegel.
Skydd: -
Övrigt: Plank vid gården mot riksvägen.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.30*

Fastighet: Kramsta 4:29 **Inv.nr:** 104
Gårdsnamn: Smess
Byggår: 1800-talets senare del till 1900-talets början
Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård
Karaktär: Trebyggd gård med symmetrisk uppställning mot öster. Bostadshus i 2 våningar tillbyggt i vinkel mot väster, rödmålad stående träpanel, vita omfattningar, glasveranda, 2-kupigt tegeltak med valmade gavelspetsar, skorstenar. Ladugårdsbyggnad med putsad grund, rödmålad stående panel, vita omfattningar och 2-kupigt tegeltak med vitputsad skorsten, tillbyggd modernare del i vinkel mot söder. Rödmålad logbyggnad med tegeltak, vita omfattningar och gula luckor, 2-kupigt tegeltak. Fler rödmålade ekonomibyggnader i anslutning till gården.
Skydd: -
Övrigt: Äldre uppvuxen trädgård med flaggstång, planteringar lekstuga mm.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.30*

Fastighet: Kramsta 31:1 **Inv.nr:** 105
Gårdsnamn: Källbacken
Byggår: 1900-talets början
Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre bostadshus i byns utkant
Karaktär: Bostadshus i 1½ våning byggt i vinkel med brun träpanel, vita fönsterbågar med mörka omfattningar, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten. Brun uthusbyggnad med tak av pannplåt.
Skydd: -
Övrigt: Stenig mark kring byggnaderna.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.30*

Fastighet: Kramsta 27:1

Inv.nr: 106

Gårdsnamn: Bergmans

Byggår: 1700- till 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med fasad av rödmålat liggande timmer/stående träpanel, vita omfattningar, balkong, 2-kupigt tegeltak. Gårdshus i 1½ våning med fasad av rödmålat timmer, vita omfattningar och Järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak. Ytterligare ett rödmålat bostadshus med vita omfattningar och tegeltak. Stort antal ekonomibyggnader, huvudsakligen rödmålade timrade med 2-kupiga tegeltak, bland annat ett härbre och en loge.

Skydd: -

Övrigt: Dominant placering av gården vid riksvägen. Den nyuppförda villan söder om de äldre byggnaderna påverkar genom sin placering upplevelsen av gårdsanläggningen i viss mån. Flaggstång vid gården.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.30

Fastighet: Kramsta 3:22

Inv.nr: 107

Gårdsnamn: Hästhagens

Byggår: Kring sekelskiftet 1900.

Urvalskriterium: Tidstypisk gård

Karaktär: Två bostadshus placerade i vinkel; Bostadshus i 1½ våning med stående röd träpanel, vita omfattningar, burspråk mot riksvägen, balkong, rombiska gavelfönster, 2-kupigt tegeltak. Gårdshus i 1½ våning med fasad av rödmålat timmer med vita omfattningar, Järvsöbrokvist mot norr, Mycket hög och stor tegelskorsten, 2-kupigt tegeltak. Rödmålat härbre med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Äldre trädgård omgiven av häck samt vitmålad grind mellan granitstolpar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.29

Fastighet: Kramsta 15:2

Inv.nr: 108

Gårdsnamn:

Byggår: 1800-talets slut eller 1900-talets första decennier

Urvalskriterium: Tidstypiskt torp

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med fasad av rödmålat timmer, vita omfattningar, tak av svart pannplåt, tegelskorsten. Mindre brunmålad modernare uthusbyggnad med spåntak.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudbyggnaden. Fastbandhage.

Källa:

Fastighet: Kramsta 1:17

Inv.nr: 109

Gårdsnamn: Köhlers

Byggår: 1700-tal (?)

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: Parstuga i 1 våning med fasad av liggande rödmålat timmer med synliga knutar, gröna fönsterbågar och vita fönsterfoder, pannplåt, vitputsade skorstenar. Olika modernare uthus.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudbyggnaden. Under lång tid var detta hus kaptensboställe vid Järvsö kompanis mötesplats i Kramsta. Minnessten rest väster om gården.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.29

Fastighet: Kramsta 15:1

Inv.nr: 110

Gårdsnamn:

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt välbevarat bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1 våning med inredd vind med rödmålad liggande träpanel, vita omfattningar, brutet tegeltak (rätt ovanligt i Järvsö) med 2-kupigt taktegel, tegelskorsten.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård omgärdad med rödmålat spjälstaket.

Källa:

Fastighet: Kramsta 1:11

Inv.nr: 111

Gårdsnamn: Klubbans

Byggår: 1700-talet, tillbyggd i omgångar

Urvalskriterium: Unik byggnad i jugendstil

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med välvd jordkällare under och vind. Liggande och stående rödmålad panel, gröna fönsterbågar och dörrar, vita omfattningar, 2-kupigt taktegel, glasveranda, inbyggd veranda i jugendstil. Gårdshus i 1 våning med röd träpanel, vita omfattningar, Järvsöbrokvist, stående locklistpanel, 2-kupigt taktegel, 2 rödmålade härbren med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Trädgård med damm som får vatten från en närliggande bäck. Grind i jugendstil. Gården har ett synligt läge intill byvägen.

Källa: Tidigare fastighetsägare

Fastighet: Kramsta 1:19

Inv.nr: 112

Gårdsnamn:

Byggår: Kring 1950-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk liten sommarstuga/sportstuga

Karaktär: Liten stuga med rödmålad träpanel, vita fönster, blå dörr, rött plåttak, veranda med plåttak, grå putsad skorsten. Samtida fristående utedass med brunmålad träfasad och plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Naturtomt.

Källa:

Ulvsta

Fastighet: Ulvsta 7:16

Inv.nr: 113

Gårdsnamn: Jon-Jöns

Byggår: Sekelskiftet 1900

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus på stor gård

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med ljus panel, grå omfattningar, stor framskjuten glasveranda i 2 plan, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Rödmålade timrade ekonomibyggnader i 2 våningar med vita omfattningar, tegeltak och tegelskorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Plank mot riksvägen. Äldre trädgård med planteringar, buskar och flaggstång.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.68

Fastighet: Ulvsta 4:21

Inv.nr: 114

Gårdsnamn: Birgers

Byggår: 1900-talets första decennier

Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre torp

Karaktär: Bostadshus i 1 våning med vind med fasad av stående rödmålad locklistpanel, vita omfattningar, tak av pannplåt och tegelskorsten. Tre mindre rödmålade uthus med fasad av träpanel och tak av pannplåt.

Skydd: -

Övrigt: Beläget direkt vid mindre bäck.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.68

Älvsätra

Fastighet: Älvsätra 2:61

Inv.nr: 115

Gårdsnamn: Motellet

Byggår: 1840-talet, tillbyggt 1976 med restaurangdel

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: Byggnad uppförd i U-form i 2 plan med gul stående locklistpanel, vita fönsterbågar och grå omfattningar, 1-kupigt tegel. Modernare tillbyggd del mot riksvägen. Rödmålade uthus med träpanel, respektive timmerfasad, vita omfattningar och plåt-, respektive tegeltak.

Skydd: Områdesbestämmelser.

Övrigt: Utpekandet avser byggnadens äldre östra del samt äldre uthus. Lanthandel i huset till 1963. Väggmålningar finns i huset.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.79/*Järvsöbyarna 12*, s.23 samt 78f

	Fastighet: Älvsätra 1:67 Inv.nr: 116 Gårdsnamn: Markusas Byggår: Äldsta bostadshuset från 1860-talet Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård Karaktär: Långsträckt bostadshus i 2 våningar i timmer med vita omfattningar, portal vid entré samt sadeltak. Modernare bostadshus i vinkel i 1½ plan med stående röd träpanel, vita omfattningar, modernare glasveranda mot gården, tegeltak och tegelskorstenar. Flera rödmålade ekonomibyggnader med vita fönster och 2-kupiga tegeltak, bland annat en stor loge i 2 våningar. Skydd: Områdesbestämmelser Övrigt: Trädgård med flaggstång. Vålbevarade interiörer. Källa: <i>Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995</i>, s.79/Länsmuseet Gävleborgs ärendearkiv.
	Fastighet: Älvsätra 2:58 Inv.nr: 117 Gårdsnamn: Olstorp Byggår: Kring sekelskiftet 1900 Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus Karaktär: Stående rödmålad locklistpanel, gröna fönsterbågar, vita omfattningar, småspröjsad glasveranda, 2-kupigt taktegel, tegelskorsten. Flera rödmålade uthus bland annat ett rödmålat timmerhärbre samt ett modernare garage. Skydd: Områdesbestämmelser Övrigt: Källa: <i>Järvsöbyarna 12</i>, s.23
	Fastighet: Älvsätra 3:2 Inv.nr: 118 Gårdsnamn: Karla Byggår: 1700-talets slut eller 1800-talets början, senare tillbyggd bakåt Urvalskriterium: Tidstypiskt småbruk Karaktär: Parstuga i 1½ våning med rödmålad timmerfasad, vita omfattningar, järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak. Jordkällare, rödmålat uthus i trä. Skydd: Områdesbestämmelser Övrigt: Källa: <i>Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995</i>, s.79

Bondarv

Fastighet: Bondarv 1:25

Inv.nr: 119

Gårdsnamn: Markussons

Byggår: 1930-talets senare del.

Urvalskriterium: Tidstypisk funkisvilla

Karaktär: Bostadshus i 2 plan i sutterrängläge (tillbyggd med mindre del i trä bakåt) med putsad ljus fasad, bruna fönsterbågar, pyramidformat tak med sinuskorrugerad takplåt, tegelskorsten. Samtida uthusbyggnad med röd träfasad, fönster och plåttak plus en rad mindre uthusbyggnader inom fastigheten.

Skydd: -

Övrigt: Naturtomt/trädgård.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*

Fastighet: Bondarv 1:4

Inv.nr: 120

Gårdsnamn: Bomans

Byggår: 1700-talets senare del eller 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre torp.

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med vindsvåning med fasad av röd locklistpanel, blå fönsterbågar och vita omfattningar, utbyggnad mot söder med pulpettak, 2-kupigt tegeltak och tegelskorsten. Flera äldre små rödmålade ekonomibyggnader.

Skydd: -

Övrigt: Äldre trädgård omgiven av spjälstaket och stenstolpar med järngrindar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*

Fastighet: Bondarv 3:33

Inv.nr: 121

Gårdsnamn: Bondarvs bönhus

Byggår: 1903-1904

Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde

Karaktär: Bred byggnad i 1 plan med inredd vind och utdragen entrédel med pulpettak och träbroar vid ingångarna. Röd locklistpanel, bruna dörrar, vita fönsterbågar, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak/röd trapetskorruget plåt, tegelskorsten. Rödmålat uthus med träpanel och tak av röd pannplåt.

Skydd: -

Övrigt: Ligger strategiskt precis vid korsningen mellan vägen till Bränna och Myra byar. Tillhörde ursprungligen EFS, idag privatägt.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*

Fastighet: Bondarv 13:7 **Inv.nr:** 122
Gårdsnamn: Söderlunds
Byggår: 1800-talet?
Urvalskriterium: Tidstypiskt torp
Karaktär: Liten parstuga i 1 våning med fasad av rödmålat timmer, vita omfattningar, vitmålad Järvsöbrokvist, 1-kupigt tegel, skorsten. Timrat obehandlat grånat uthus med sadeltak.
Skydd: -
Övrigt: Dessa byggnader kan ev. vara hitflyttade som sommarhus då gårdsläget ej verkar vara alldeles naturligt. Naturtomt med björkskog intill.
Källa:

Fastighet: Bondarv 5:13 och 5:19 **Inv.nr:** 123
Gårdsnamn: Flata
Byggår: Bostadshus mot öster; kring 1900-talets början
Urvalskriterium: Tidstypisk mindre gård
Karaktär: Två bostadshus placerade i vinkel. Bostadshus mot öster i 1½ våning med liggande röd träpanel, vita omfattningar, glasveranda, plåttak och tegelskorsten. Bostadshus mot norr med liggande rödmålad panel, vita omfattningar, sinuskorruget plåttak och skorsten. Rödmålade ekonomibyggnader i form av ett härbre med 2 kupigt tegeltak, en loge med tak av pannplåt och ett uthus med stående panel med tak av pannplåt. Lekstuga i trädgården.
Skydd: Områdesbestämmelser
Övrigt: Utpekandet omfattar ej det norra bostadshuset som moderniserats kraftigt i mitten av 1900-talet.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*

Fastighet: Bondarv 12:3 **Inv.nr:** 124
Gårdsnamn: Björks
Byggår: 1800-talets början
Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus på en stor gård
Karaktär: Parstuga i två plan med stående rödmålad träpanel, vita omfattningar, Järvsöbrokvist mot gården, 2-kupigt tegeltak, vitputsade skorstenar. Modernare bostadshus byggt i vinkel i sutterängsläge intill det äldre huset.
Skydd: Områdesbestämmelser
Övrigt: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*
Källa: Läns museets ärendearkiv

Fastighet: Bondarv 2:49

Inv.nr: 125

Gårdsnamn: Jon Anunds

Byggår: Kring 1800-talets mitt

Urvalskriterium: Välbevarad tidstypisk gammelbyggnad

Karaktär: Äldre bostadshus i 1½ våning med stenfot, rödmålad timmerfasad, vita omfattningar, vissa runda gavelfönster samt lunettfönster, öppen vitmålad brokvist. Gårdshus i 1½ våning med röd timmerfasad, vita omfattningar, brokvist och tegeltak.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Utpekandet avser gårdshusen. Huvudbyggnaden nyligen kraftigt förändrad genom om- och tillbyggnad.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9*

Fastighet: Bondarv 7:13

Inv.nr: 126

Gårdsnamn: Oljons

Byggår: 1700- till 1800-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk gård i tät bymiljö

Karaktär: Trebyggd gård med 3 bostadshus. Bostadshus mot söder i 1½ våning med rödmålad fasad, vita omfattningar, järvsöbrokvist och 2-kupigt tegeltak, skorsten. Bostadshus mot väster i 2 våningar framskjutet mittparti mot gården, med stående träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak och skorstenar. Bostadshus mot norr i 1½ våning med röd stående träpanel, vita omfattningar, portluder, järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak, skorstenar. 19 ekonomibyggnader varav ett flertal rödmålade med tegeltak, men därav även många lador på markerna öster om gården. Till gården hör bland annat smedja, härbren, ladugård, lider, mm.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Turistboende på gården sedan 1930-talet, numer som "Bo på hälsingegård". Äldre trädgård med grusgångar, planteringar, fruktträd och flaggstång.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.9/ Läns museets ärendearkiv.*

Fastighet: Bondarv 8:7

Inv.nr: 127

Gårdsnamn: Karls

Byggår: 1750-1850-talet

Urvalskriterium: Tidstypisk gård från tidigt 1800-tal i tät bymiljö

Karaktär: Ålderdomlig nästan fyrbyggd gårdsmiljö med 2 bostadshus. Parstuga i 1 plan med fasad av timmer/obehandlad panel, vitputsade källarsvalar, järvsöbrokvist, vedtak. Portliderbyggnad i 2 plan med fasad av timmer med obehandlad träpanel, järvsöbrokvist, portar, utdragen entré, fönster med trä- respektive blyspröjs. Stallsbyggnad i timmer med vedtak. Ladugårdsbyggnad i timmer med vedtak. Härbre av timmer på stolpar och syllram med vedtak. Logbyggnad av timmer med vedtak. Bastu av timmer med vedtak. Ekonomibyggnad av timmer/regelpanel med brädtak. Brunn av trä på gården.

skydd: q i områdesbestämmelser

Övrigt: Visningsgård sedan 1930. Stenmur av natursten mot byvägen i öster, fastbandhagar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.9/ Länsmuseets ärendearkiv.

Hamre

Fastighet: Järvsö-Hamre 16:1

Inv.nr: 128

Gårdsnamn: Ersk-Karlsas

Byggår: 1910-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus på stor gård

Karaktär: Stor 2-våningsbyggnad på stengrund, källarnedgång, rödmålad stående träpanel, vita omfattningar, liten äldre glasveranda, öppen balkong. Ekonomibyggnad med rödmålad träpanel och tegeltak. Jordkällare.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Logen intill gården hör numer samman med Oljons i Bondarv.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.22

Fastighet: Järvsö-Hamre 5:20

Inv.nr: 129

Gårdsnamn: Marcusas

Byggår: Huvudbyggnad från 1887

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård, unikt härbre

Karaktär: Stor huvudbyggnad i 2 våningar med ljus träpanel, grå omfattningar, bruna fönsterbågar, öppen balkong i 2 plan, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Sammanbyggt med rödmålad byggnad i 1½ plan med källare med vita omfattningar och tegeltak. Stor rödmålad ekonomibyggnad med pannplåt. På gården finns ett av länets största privata dubbelhärbrén i 3 våningar med rödmålad timmerfasad. Lador m fl byggnader på fastigheten.

Skydd: Områdesbestämmelser

Övrigt: Omfattande stenarbeten i form av terassmurar. Trädgård. Djurdrift med får, fastighetsägaren har tidigare bedrivit gårdsmejeri på gården.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.22/ Läns museet Gävleborgs ärendearkiv.

Fastighet: Järvsö-Hamre 3:14

Inv.nr: 130

Gårdsnamn: Åkre (Matta)

Byggår: 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypiskt bostadshus

Karaktär: Byggnad i 1½ våning med gul liggande/stående träpanel, balkong, vissa fönster småspröjsade, 2-kupigt tegeltak. Modernare uthus i trä med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser bostadshuset. Trädgård med flaggstång.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.22

Tå

Fastighet: Tå 8:28

Inv.nr: 131

Gårdsnamn: Ol-Karlsas (Koks)

Byggår: 1900-1902

Urvalskriterium: Stor tidstypisk gårdsanläggning

Karaktär: trebyggd gård med sammanbyggda huskroppar, bostadshus i vinkel 1½ våning med rödmålad träpanel och vita omfattningar, svart trapetskorrugerad plåt, kraftig hög tegelskorsten. Stor logbyggnad av rödmålat timmer i 2 våningar med vita omfattningar, logbrygga och plåttak.

Skydd: -

Övrigt: Uppfördes av Olov Jonsson, Greven i Tå

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.67/ *Järvsöbyarna 14*, s.34f

Fastighet: Tå 5:39

Inv.nr: 132

Gårdsnamn: Enars (Ol-Påls)

Byggår: 1800-talets senare del

Urvalskriterium: Stor tidstypisk gårdsanläggning med många ekonomibyggnader

Karaktär: Bostadshus sammanbyggt med ladugård i 1½ våning med rödmålad timmerfasad/vit putsad mur vid ladugård, vita omfattningar, tvåkupigt tegeltak med tegelskorstenar. Fristående bostadshus i 1½ våning med rödmålad träpanel, vita omfattningar, 2-kupigt tegeltak. Fler rödmålade ekonomibyggnader finns vid fastigheten.

Skydd: -

Övrigt: Utpekandet avser huvudsakligen bostadshuset som är sammanbyggt med ladugården då det fristående bostadshuset genomgått mer förändringar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.67*

Nybo

Fastighet: Järvsö-Nybo 23:2

Inv.nr: 133

Gårdsnamn: Gamla skolan

Byggår: 1908

Urvalskriterium: Tidstypisk relativt stor byskola

Karaktär: Skolbyggnad uppförd i vinkel i 1½ våning med källare. Putsad grå källarfasad, liggande/stående röd träpanel, vita omfattningar, lövsågeriutsmyckning vid gavelpartier, sinuskorrugerat svart plåttak, tegelskorstenar

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård avgränsad med rödmålat spjälstaket.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.41/ Järvsöbyarna 14, s.25*

Fastighet: Nybo 3:5

Inv.nr: 134

Gårdsnamn: Nybo kvarn

Byggår: 1905

Urvalskriterium: Tidstypisk kvarnbyggnad

Karaktär: Kvarnbyggnad i 3 plan placerad i sutterrängläge intill bäcken, rödmålad liggande träpanel, småspröjsade gråmålade fönsterbågar med omfattningar i samma kulör, gulmålad port, gångbrygga, falsat plåttak med takkupa med fönster. Timrad rödmålad smedja med 2-kupigt tegeltak/plåttak. En avlång timrad rödmålad byggnad med sadeltak.

Skydd: -

Övrigt: Rester av dammanläggningen finns kvar. Kvarnen var i drift fram till 1950-talet. Kvarnbostaden som genomgått större förändringar är belägen på andra sidan byvägen.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.41/fastighetsägaren via telefon/*Järvsöbyarna 14*, s.18

Fastighet: Järvsö-Nybo 1:9

Inv.nr: 135

Gårdsnamn: Gamla bastun

Byggår: 1946

Urvalskriterium: Tidstypisk byggnad/samhällshistoriskt värde

Karaktär: Grå putsad fasad, blåmålade dörrar/portar, vita fönsterbågar, vit omfattning enbart kring garageport

Skydd: -

Övrigt: Står på egen fastighet. Uppförd som bastu av Bastuföreningen i Nybo. Verksamheten flyttades till Nybo skola 1961.

Källa: *Järvsöbyarna 14*, s. 21 samt 28f

Löräng

Fastighet: Löräng 8:3

Inv.nr: 136

Gårdsnamn: Widehagens

Byggår: 1957

Urvalskriterium: Tidstypisk villa

Karaktär: Bostadshus i 1 plan med källare med garage samt inredd vind, grå putsad källarfasad, rött fasadtegel med vita fönsterbågar och tillhörande fasta fönsterluckor, liten inglasad senare tillkommen altan, 2-kupigt taktegel, tegelskorsten

Skydd: -

Övrigt: Uppvuxen trädgård. Milton Widehagen var lärare i Nybo skola.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.41/*Järvsöbyarna 14*, s.42

Fastighet: Löräng 8:2 **Inv.nr:** 137
Gårdsnamn: Weinbergs
Byggår: 1955
Urvalskriterium: Tidstypisk villa
Karaktär: Bostadshus i 1 plan med inredd vindsvåning med putsad ljus grund, liggande rödmålad fjällpanel, inbyggd brokvist, vita omfattningar, 2-kupigt taktegel.
Skydd: -
Övrigt: Uppvuxen trädgård. Weinberg var lärare vid Nybo skola.
Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.41/Järvsöbyarna 14, s.42*

Fastighet: Löräng S:3 **Inv.nr:** 138
Gårdsnamn: Spruthus
Byggår: 1700-talets senare del eller 1800-talet
Urvalskriterium: Samhällshistoriskt värde
Karaktär: Timrat spruthus med knutlådor, port med rombiskt skuret mönster, 2-kupigt taktegel
Skydd: -
Övrigt: Troligen ett av få spruthus i Järvsöbygden på ursprunglig plats.
Källa: Campingvärden, Järvsö camping (har berättat hur flertalet bevarade spruthus flyttades till Järvsö camping på 1960-talet).

Fastighet: Löräng 11:2 **Inv.nr:** 139
Gårdsnamn: Linskäkten i Nybo
Byggår: 1700-talet till 1800-talet
Urvalskriterium: Samhällshistoriskt/teknikhistoriskt värde
Karaktär: 2 timrade 2-våningsbyggnader med svarta luckor, 2-kupigt tegeltak med logbrygga och bevarad vattenverksutrustning.
Skydd: Byggnadsminne, även den välvda stenbron och den tillhörande dammen.
Övrigt: Visas för allmänheten vid enstaka tillfällen.
Källa: Läns museets ärendearkiv (Byggnadsminnesutredning av Länsstyrelsen)

Myra

Fastighet: Myra 12:31

Inv.nr: 140

Gårdsnamn: Karls

Byggår: 1800-talet/kring sekelskiftet 1900.

Urvalskriterium: Tidstypiska uthus/ välbevarat mindre bostadshus

Karaktär: Gårdsläge 1: Timrad loge med påbyggd regelstomme och träpanel, logbrygga, 2-kupigt taktegel, 2 timrade härbren med tegeltak, på stolpar och syllram. Liderbyggnad av timmer/ träfasad med tak av pannplåt.

Gårdsläge 2: Bostadshus i 1 våning med liggande rödmålad panel, vita omfattningar, liten glasveranda, 2-kupigt taktegel, flera äldre ekonomibyggnader av trä.

Skydd: -

Övrigt: Bostadshusen som låg intill de bevarade äldre ekonomi-byggnaderna brann ned 1917, grunder återstår.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s. 36/rådgivningsbesök på platsen och uppgifter från fastighetsägare/*Järvsöbyarna 7*, s.11

Fastighet: Myra 4:24

Inv.nr: 141

Gårdsnamn: Myra skola

Byggår: 1872

Urvalskriterium: Tidstypisk mindre skolbyggnad på landsbygden.

Karaktär: Byggnad i 1 våning samt vindsvåning, stående rödmålad locklistpanel, stora höga spröjsade fönster, vita omfattningar, utdragna entréer, sadeltak täckt med röd trapetskorrugerad plåt, tegelskorstenar.

Skydd: -

Övrigt: Skolverksamheten avslutades 1968. Rödmålat spjälstaket med grindstolpar i sten och grindar.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.36/byggnadsinventeringen 1972.

Fastighet: Myra 4:21

Inv.nr: 142

Gårdsnamn: Pell-Pers

Byggår: 1800-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypiskt mindre torp.

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning, ursprungligen rödmålad stående/liggande träpanel, glasveranda utan ytterdörrar (har sannolikt aldrig haft) plåttak av svart trapetskorrugerad plåt, tegelskorsten. En samtida ekonomibyggnad i trä bakom huvudbyggnaden.

Skydd: -

Övrigt: Fastigheten till salu vid inventeringstillfället. Interiörbilder fanns då tillgängliga på www.hemnet.se.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995*, s.36

Fastighet: Myra 3:47

Inv.nr: 143

Gårdsnamn: Per-Anders

Byggår: 1860-talets slut

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Brett och stort bostadshus i 2 våningar med fasad av rödmålat timmer/stående träpanel på gavlarna, vita omfattningar, sadeltak med 2-kupigt tegel, vitputsade skorstenar. Gårdshus i vinkel med rödmålat timmer, vita omfattningar, bostadsdel med järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak. Ett flertal timrade rödmålade ekonomibyggnader med tegeltak på flertalet.

Skydd: -

Övrigt: De flesta byggnaderna uppförda efter gårdens försäljning 1866. Har en period även fungerat som skola. Ett känt tunnbrödsbageri fanns på gården på 1980-talet.

Källa: *Järvsöbyarna* 7, s.19

Fastighet: Myra 3:5

Inv.nr: 144

Gårdsnamn: Lass-Daniels

Byggår: Huvudbyggnad 1800-talets början/Ladugård 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Bostadshus i 2 våningar med fasad av liggande rödmålat timmer, vita omfattningar, gul port, järvsöbrokvist med bemålat överstycke, 2-kupigt tegeltak, tegelskorstenar. Ladugård med putsad grå fasad/liggande rödmålad träpanel, pannplåt. Timrad rödmålad loge.

Skydd: -

Övrigt: Bostadshuset var under lång tid lager för militären. På gården bedrevs länets första byggnadsvårdsläger med start sommaren 1998. Ett tidigare bostadshus flyttades i början av 1900-talet till Stockholmstrakten, finns på bild i Nordiska museets bildarkiv

Källa: Länsmuseet Gävleborgs Faktarum, kopior från Nordiska museets topografiska arkiv

Fastighet: Myra S:4

Inv.nr: 145

Gårdsnamn: Barsch

Byggår: 1700-talet till 1900-talets början

Urvalskriterium: Tidstypisk stor gård

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med liggande/stående röd träpanel, vita omfattningar, markerade knutar, framskjutet mittparti mot gårdsplanen, modernare öppen veranda på gavel mot söder, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten. Äldre bostadshus i 2 våningar med fasad av rödmålat timmer, vita omfattningar, vitmålad järvsöbrokvist, 2-kupigt tegeltak, tegelskorsten. Ett flertal rödmålade ekonomibyggnader i anslutning till gården med fasad av timmer eller träpanel, flertalet med tegeltak.

Skydd: -

Övrigt:

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.36*

Fastighet: Myra 3:30

Inv.nr: 146

Gårdsnamn: Wibergs

Byggår: 1800-talets slut eller 1900-talets första decennier

Urvalskriterium: Tidstypiskt torp.

Karaktär: Bostadshus i 1½ våning med fasad av liggande rödmålat timmer, vita omfattningar, tak över ingång, tegeltak och vitputsad skorsten.

Skydd: -

Övrigt: Naturtomt. Inga uthus.

Källa: *Järvsöbyarna och deras gårdsnamn 1995, s.36*

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE · TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE